

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Kristýna Dzurinová

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

**Vietnamská komunita a její sociální začlenění do
lokální společnosti**

Bakalářská práce

Autor: Kristýna Dzurinová
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2016

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kristýna Dzurinová
Studium:	F12511
Studijní program:	B6703 Sociologie
Studijní obor:	Sociologie obecná a empirická
Název bakalářské práce:	Vietnamská komunita a její sociální začlenění do lokální společnosti
Název bakalářské práce AJ:	Social Integration of the Vietnamese Community into the Local Society

Anotace:

Cílem bakalářské práce bude zmapovat sociální začlenění vietnamské komunity do lokální společnosti ve městě Chotěboři. Práce se zaměří např. na migrační motivaci, navazování sociálních kontaktů, rozdíly mezi vietnamskou a českou kulturou, možnost vstupu na trh práce, ochotu vzdělávat se, trávení volného času, spokojenost s životem ve městě a možné překážky bránící úplné integraci. Šetření bude provedeno kvalitativní metodou zejména prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Základní literatura: Barešová, Ivona. 2010. Současná problematika východoasijských menšin v České republice. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Brouček, Stanislav. 2003. Český pohled na Vietnamce. Praha: Etnologický ústav AV ČR. Černík, Jan, Jiří Kocourek, Eva Pechová (eds.). 2006. S vietnamskými dětmi na českých školách. Praha: Nakladatelství H&H. Hendl, Jan. 2008. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. Leontiyeva, Yana (ed.), Petra Ezzeddine-Lukšíková, Tomáš Hirt, Marek Jakoubek, Jiří Kocourek, Lucia Pažejová. 2006. Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové). Sociologické studie / Sociological Studies 06/10. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Šišková, Tatjana (ed.). 2001. Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 12.6.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použitelné prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2016

.....

Kristýna Dzurinová

Anotace

Dzurinová, Kristýna. 2016. *Vietnamská komunita a její sociální začlenění do lokální společnosti*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce přibližuje problematiku sociálního začlenění vietnamské komunity do lokální společnosti. Pozornost je zaměřena především na oblast interaktivního a kulturního zapojení. První část práce je věnována vymezení základních pojmů a představení poznatků autorů, kteří se zabývají danou tematikou. Samotné šetření pak zjišťuje, jak se Vietnamci zapojují do veřejného života, jaké vztahy mají s majoritní společností a členy lokální vietnamské komunity a jaká je jejich celková spokojenost s životem ve městě. Na úrovni kulturního začlenění šetření mapuje, jakým způsobem Vietnamci tráví volný čas a zdali udržují své tradice. Šetření porovnává názory příslušníků mladší a starší generace Vietnamců, z důvodu rozdílné míry jejich sociálního začlenění. Pro zjištění výzkumného cíle a zodpovězení otázek je využita kvalitativní metoda pomocí techniky polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky šetření jsou shrnuty v závěru práce.

Klíčová slova: Vietnamci, sociální integrace, lokální společnost, kulturní specifika

Annotation

Dzurinová, Kristýna. 2016. *Social Integration of the Vietnamese Community into the Local Society*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové. 61 pp. Bachelor Degree Thesis.

Bachelor thesis explains the issue of social integration of the Vietnamese community into the local society. Attention is focused on the area of interactive and cultural involvement. The first part focuses to the definition of the basic concepts and shows the finding of the authors who deal with the theme. Research then explores how the Vietnamese people involved in the public life what kind of relations they have with the majority and members of the local Vietnamese community and what is their overall satisfaction with the life in the city. Research also tries to find out, on the level of cultural integration, how Vietnamese people spend their leisure time and whether they maintain their traditions. Survey compares the views of members of the younger and older generation of Vietnamese due to differences in the degree of their social integration. To determine the research goals and answering the questions is used qualitative methods using the technique of semi-structured interviews. The results are summarized in the end of the thesis.

Keywords: Vietnamese, social integration, local society, cultural specifics

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a jeho cenné připomínky, náměty a nápady, které tuto práci obohatily. A dále také respondentům z řad Vietnamců, kteří souhlasili s účastí na výzkumu a věnovali mi svůj volný čas při rozhovorech. Bez jejich ochoty by tato práce nemohla být dokončena.

Obsah

Úvod	8
1 Stav dosavadního poznání	10
1.1 Základní pojmy	13
1.2 Sociální integrace	14
1.2.1 Integrovaná politika	15
1.2.2 Sociální integrace v multikulturním prostředí	17
1.2.3 Identita a sociální začlenění	18
1.3 Migrace a počátky česko-vietnamských vztahů	19
1.4 Vietnamci z pohledu majoritní společnosti	21
1.5 Specifika vietnamské kultury	21
1.6 Rodina a komunitní vazby	22
1.7 Vzdělání	24
1.8 Práce	25
2 Teoretická východiska	27
2.1 Dimenze sociální integrace	27
3 Postup a výzkumné metody	29
3.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	29
3.2 Výzkumná metoda a technika sběru dat	29
3.3 Lokalita výzkumu	30
3.4 Vzorek respondentů	31
3.5 Harmonogram výzkumu	32
3.6 Zpracování dat	32
3.6.1 Transkripce	33
3.6.2 Kódování	33
3.6.3 Analýza	33
4 Výsledky	34
4.1 Charakteristika respondentů	34
4.2 Mladá a starší generace Vietnamců	41
4.2.1 Mladá generace Vietnamců	41
4.2.2 Starší generace Vietnamců	44
4.3 Výzkumné otázky	46
Závěr	54
Seznam použité literatury	57
Elektronické zdroje	59
Přílohy	61

Úvod

Díky stále se zvyšující intenzitě migrace obyvatel je problematika národnostních menšin a společné soužití v lokálním prostředí velice aktuální téma. Myslím si, že vzájemné pochopení a tolerance jsou základním předpokladem k úspěšné komunikaci mezi většinovou společností a těmito členy, kteří se od ní liší svojí kulturou, chováním a často i způsobem života, jaký vedou. Téma vietnamské komunity a její zapojení do lokální společnosti jsem si vybrala z důvodu bližšího poznání způsobů fungování sociálního začlenění, identifikace jeho proměn a okolností, které toto fungování ovlivňují. Vietnamská národnostní menšina, lokální komunity Vietnamců představuje téma, které je předmětem zkoumání sociologie, a řady jiných oborů, několik desetiletí také v České republice. Přitom začleňování vietnamské komunity do lokálního společenství se zatím nevěnovala taková pozornost, která by mohla specifikovat shody, odlišnosti nebo problémy, které integraci provází v různých lokálních podmínkách. Jako lokalitu jsem si zvolila rodné město Chotěboř, kde žije vietnamská komunita čítající několik desítek obyvatel (statistiky o jejich přesném počtu nejsou vedeny). Na první pohled působí Vietnamci jako obyvatelé, kteří nejsou téměř vidět a není o nich ani příliš slyšet. Většina z nich provozuje podnikatelskou činnost ve svých krámcích, kde je také největší pravděpodobnost se s nimi setkat.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak se vietnamská komunita začleňuje do lokální společnosti. Zájem je zaměřen především na to, jak se Vietnamci zapojují do veřejného života, jaké mají vztahy s místními obyvateli a mezi sebou uvnitř komunity, jakým způsobem tráví svůj volný čas, zdali udržují vietnamské tradice a jestli jsou spokojeni s životem ve městě. Práce má sloužit k rozšíření poznatků o vietnamské komunitě a jejich soužití s místními obyvateli v lokálním prostředí, protože o životě a příchodu vietnamské komunity do města Chotěboř nejsou dostupné žádné informace.

Bakalářská práce představuje empirické šetření, které se snaží na základě stávajících poznatků a přístupů k problematice začlenění vietnamské komunity do majoritní české společnosti zjistit charakteristiky procesu začleňování, a to na zvoleném konkrétním příkladě Chotěboře, malého města nacházejícího se v Kraji Vysočina. V případě vietnamské národnostní menšiny je patrné, že v České republice dochází ke změnám, které provází začleňování Vietnamců, jak na obecné, celospolečenské úrovni, tak v případě konkrétních lokálních společenství v místě a čase.

„Mír nemůže být držen násilím, může jej být dosaženo pouze porozuměním.“

Albert Einstein

1 Stav dosavadního poznání

Téma Vietnamců a vietnamské komunity žijící v České republice se zdá být jako často zkoumané téma. K dané problematice existuje množství odborné literatury a různých výzkumných prací. Po jejich přečtení však čtenář zjistí, že většina z nich obsahuje informace, které vycházejí z děl několika málo autorů, odborníků na vietnamské etnikum. Mezi tyto odborníky, z jejichž publikací jsem ve své práci čerpala, bych ráda zmínila především sociologa Jiřího Kocourka, etnologa Stanislava Broučka a dále vietnamisty Evu Pechovou a Iva Vasiljeva. Jejich poznatky z výzkumných studií pro mne byly cenným zdrojem informací o životě a působení vietnamského etnika v České republice. Ostatní autory a jejich publikace, ze kterých jsem vycházela v teoretické části, představím následně, a to podle jednotlivých témat.

K vymezení základních pojmů byly využity definice ze *Sociologického slovníku* [Jandourek 2007] Jana Jandourka a z publikace *Úvod do sociologie* [Keller 1992] Jana Kellera. Pojem „sociální začlenění“ byl pak definován na základě příspěvku Petry Sedláčkové s názvem *Sociální vyloučení* [Sedláčková 2007] a díky webovým stránkám vzdělávacího programu „Varianty“ [Člověk v tísni 2016a: online], které jsou zřizovány organizací Člověk v tísni.

Sociální integrací se zabývá například Dušan Drbohlav v knize *Menšiny a migranti v České republice* [Drbohlav 2001], Zdeněk Uherek a Jan Černík ve *Výzkumné zprávě a studii o integraci cizinců na území České republiky* [Uherek, Černík 2004]. Dále také Stanislav Brouček v knize *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [Brouček 2003], Martina Cichá v příspěvku *Integrace Vietnamců do české společnosti v teorii a praxi* [Cichá 2010] a Šárka Martínková v příspěvku *Sociabilita vietnamského etnika v Praze* [Martínková 2008]. Tématu integrace se věnuje také Jiří Kocourek v několika publikacích. V článku *Vietnamci v ČR* [Kocourek 2005: online], v knize *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)* [Kocourek 2006a] a v příspěvku *Vietnamci v současné ČR* [Kocourek 2006].

Problematikou integrační politiky se zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí na svých webových stránkách „Cizinci v České republice“ a konkrétně pak v článku *Integrační politika* [Ministerstvo práce a sociálních věcí 2016: online]. Dále také

webové stránky Vlády České republiky [Vláda České republiky 2016: online] a webový portál „Zákony pro lidi“ [Zákony pro lidi 2001: online], kde je uvedeno celé znění jednotlivých zákonů. Integrovaná legislativa národnostních menšin je také věnován článek Mariána Slobody s názvem *Vietnamci v ČR jako národnostní menšina – poznámka k otázce „uznávání“ menšin* [Sloboda 2013: online].

O sociálním začlenění v multikulturním prostředí píše Jan Průcha v knize *Multikulturní výchova. Teorie – praxe – výzkum* [Průcha 2001] a také Lenka Budilová s Tomášem Hirtem v publikaci *Policista v multikulturním prostředí* [Budilová, Hirt 2005]. O pojmu multikulturalita se píše například v publikaci *Na křižovatce kultur* [Národní institut dětí a mládeže 2010] vydané Národním institutem dětí a mládeže.

Otázkou identity etnických menšin se zabývá například František Bahenský v článku *Etnicita v historické perspektivě* [Bahenský 2010: online], dále také Dana Bittnerová v publikaci *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky* [Bittnerová, Moravcová 2005], Eva Pechová s Jiřím Kocourem v knize *S vietnamskými dětmi na českých školách* [Pechová, Kocourek 2006] a tématu identita se věnuje také Stanislav Brouček v knize *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [Brouček 2003].

Téma migrace a vzájemných česko-vietnamských vztahů zmiňuje Stanislav Brouček v publikaci *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [Brouček 2003] a v příspěvku na webových stránkách Klubu Hanoi *Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí* [Brouček 2005: online]. O migraci píše také Ján Ičo v příspěvku *Východiska, podmínky a historie příchodu Vietnamců do ČR* [Ičo 2010: online]. A dále také Jiří Kocourek v článku *Vietnamci v ČR* [Kocourek 2006a] a v publikaci *S vietnamskými dětmi na českých školách* [Kocourek 2006], stejně jako Šárka Martínková [Martínková 2006]. Demografické údaje o Vietnamcích žijících v České republice jsou dostupné na webových stránkách Českého statistického úřadu [Českého statistického úřadu 2014: online].

Pohledu majoritní společnosti na Vietnamce a jejich mediálnímu obrazu se věnuje článek *Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití* [Centrum pro religionistiku a multikulturní edukaci 2016: online] na webových stránkách Centra pro religionistiku a multikulturní edukaci a také například Stanislav Brouček v publikaci

Český pohled na Vietnamce: mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství [Brouček 2003].

Vietnamskou kulturou a jejími specifiky se zabývá Eva Pechová v příspěvku *Vietnamské tradiční svátky a oslavy* [Pechová 2006] a Ivo Vasiljev v článcích *Dynamika národních tradic a vlivů nového prostředí v životě vietnamské komunity v České republice* [Vasiljev 2006] a *Náboženství a tolerance v dnešním Vietnamu* [Vasiljev 2012: online]. Kulturu pak definuje Jan Průcha v knize *Multikulturní výchova. Teorie – praxe – výzkum* [Průcha 2001] a dále také Lenka Budilová a Tomáš Hirt v publikaci *Policista v multikulturním prostředí* [Budilová, Hirt 2005].

O tématu rodiny a komunitních vazeb se lze dočíst v publikaci Iva Možného *Rodina a společnost* [Možný 2006], v příspěvku Martiny Ciché *Integrace Vietnamců do české společnosti v teorii a praxi* [Cichá 2010], v článku Kateřiny Novákové *Vietnamská rodina – synovská oddanost* [Nováková 2005: online] a na rodinnou soudržnost poukazuje také Ivo Vasiljev v příspěvku *Dynamika národních tradic a vlivů nového prostředí v životě vietnamské komunity v České republice* [Vasiljev 2006]. Lokálními komunitami se zabývá Stanislav Brouček v knize *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [Brouček 2003] a Jiří Kocourek v knize *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)* [Kocourek 2006a]. Pojem komunita vysvětluje Jan Jandourek ve *Slovníku sociologických pojmů 610 hesel* [Jandourek 2012].

Na téma vzdělání etnických menšin poukazuje Andrea Baršová a Pavel Barša v publikaci *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politika v USA, západní Evropě a Česku* [Baršová, Barša 2005], Ivo Vasiljev v článku *Jazyková situace vietnamské komunity v České republice* [Vasiljev 2010]. Vietnamský vzdělávací systém popisuje Vietnamec Phung Thi Phung Hien v článku *Poznámky a komentáře k výchově a vzdělávání ve Vietnamu – tradice a současnost* [Phung Thi Phung Hien 2006]. Vzdělaností národnostních menšin se zabývá také Národní institut dětí a mládeže ve výzkumné studii *Na křižovatce kultur* [Národní institut dětí a mládeže 2010].

K tématu práce a ekonomické aktivitě cizinců se vyjadřují Miroslava Rákoczyová a Hana Pořízková v knize *Sociální integrace přistěhovalců v České republice* [Rákoczyová, Pořízková 2009], dále pak Ondřej Hofírek v článku *Vietnamská*

imigrantská ekonomika v České republice [Hofírek 2009: online], kde popisuje vývoj podnikatelských aktivit vietnamské komunity. Tématu práce a uplatnění migrantů na trhu práce se věnuje také dokumentární film s názvem *Lepší život* [Sdružení pro integraci a migraci 2013: online] natočený Sdružením pro integraci a migraci.

V kapitole teoretická východiska jsou představeny dimenze sociální integrace, o kterých píše Wolfgang Bosswick a Fridrich Heckmann ve výzkumné zprávě *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities* [Bosswick, Heckmann 2006] a dále také Miroslava Rákoczyová a Hana Pořízková v knize *Sociální integrace přistěhovalců v České republice* [Rákoczyová, Pořízková 2009]. O kulturní dimenzi se pak podrobněji zmiňuje Robert F. Murphy v knize *Úvod do kulturní a sociální antropologie* [Murphy 1998].

1.1 Základní pojmy

Jak již bylo řečeno v úvodu, téma práce je zaměřeno na vietnamskou komunitu a její sociální začlenění do lokální společnosti. Hned na začátek tedy vymezím základní pojmy, které jsou předmětem práce. Jsou to pojmy: *komunita*, *etnikum*, *sociální začlenění* a *lokální společnost*.

Sociální začlenění neboli integraci lze chápat jako jednu z forem kulturního kontaktu, při kterém dochází k vzájemné interakci zúčastněných stran. „Z pohledu imigranta vyžaduje tento přístup ochotu přizpůsobení se základním pravidlům hostitelské společnosti, z pohledu této společnosti pak zase ochotu ponechat dostatek prostoru pro projevy „menšinové“ kultury a upravení přístupu ke vzdělávání, zaměstnání a rozhodování tak, aby byly v ideálním případě uspokojeny zájmy obou stran.“ [Člověk v tísni 2016a: online] Petra Sedláčková definuje integraci jako proces, který dává sociálně vyloučeným příležitost podílet se na rozhodovacích procesech a zlepšovat dostupnost jejich práv. [Sedláčková 2007: 12] Opakem integrace je sociální vyloučení, což je proces: „při kterém jsou lidé postupně zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti.“ [Sedláčková 2007: 14] Sociální vyloučení lze rozdělit na redistribuční, etické a integrační. [Člověk v tísni 2016b: online]

Komunita je určitá skupina lidí, kteří žijí na jednom místě a dochází mezi nimi ke vzájemné interakci. Spojují je podobné hodnoty, přesvědčení, víra a zájmy, které

mají vliv na utváření pospolitosti a identity členů komunity. [Jandourek 2012: 129]

Pojem *etnikum* je v sociologickém slovníku Jana Jandourka vysvětleno jako národní menšina, jejíž kultura se odlišuje od většinové kultury. Tato odlišnost se projevuje v uznávání rozdílných hodnot, norem, způsobu chování a rozdílném jazyce. [Jandourek 2007: 76]

Lokální společnost – samotný pojem „společnost“ lze chápat jako: „*Souhrn individuí jednajících s ohledem na jednání druhých, a to v určitém historickém, prostorovém, kulturním a sociálním kontextu.*“ [Keller 1992: 10-11] Souhrn takto žijících lidí na konkrétním území je pak společností lokální.

1.2 Sociální integrace

Tato kapitola je věnována integračnímu vývoji vietnamské komunity, překážkám integrace a otázce, do jaké míry mají Vietnamci vůbec zájem či potřebu se v České republice integrovat. Téma sociální integrace souvisí s celým konceptem této práce, proto jí budou věnovány i následující kapitoly.

Dušan Drbohlav mluví o sociální integraci jako o složitém procesu, který má mnoho podob a je ovlivněn různými faktory. Důležitou roli v tomto procesu hraje přístup imigranta, majoritní společnosti i politika dané země. [Drbohlav 2001: 114]

Zdeněk Uherek a Jan Černík ve společné *Výzkumné zprávě a studii o integraci cizinců na území České republiky* podávají rozsáhlý přehled výzkumů v oblasti cizinecké problematiky a integrace cizinců. Zmiňují zvyšující se zájem o problematiku integrace cizinců a současně poukazují na neustále se měnící migrační situaci, kterou je třeba sledovat. [Uherek, Černík 2004: 13]

Stanislav Brouček si všímá odlišností jednotlivých generací Vietnamců, a zároveň hovoří o jejich rozdílné intenzitě začlenění. Říká, že integrace prvních vietnamských dětí probíhala pomaleji, na rozdíl od té dnešní. „*Jejich adaptace na české prostředí se částečně zpomalovala jednak tím, že děti žily ve svém vietnamském kolektivu (na rozdíl od adaptace současných vietnamských dětí, které se jako jinoetničtí jednotlivci ve třídách dětí české majority rychleji vyrovnávají s okolím svého dětského kolektivu).*“ [Brouček 2003: 15]

V článku *Vietnamci v ČR* představuje Jiří Kocourek hlavní překážky, které brání nově přichozím Vietnamcům v úspěšném začlenění. Uvádí zde například administrativu, byrokracii spojenou s podnikáním a překážky jazykového a kulturního charakteru. [Kocourek 2005: online]

Dle Šárky Martínkové se Vietnamci v českém prostředí dokázali adaptovat na klimatické podmínky, nabídku na trhu a pracovní pravidla, ale zbytek životního prostředí si snaží vytvořit podle vlastních zvyklostí. [Martínková 2008: 174] Martina Cichá přispívá do publikace Ivony Barešové *Současná problematika východoasijských menšin v České republice* svým článkem *Integrace Vietnamců do české společnosti v teorii a praxi*. K danému tématu říká následující: „Je zřejmé, že Vietnamci do ČR nemigrují proto, aby změnili kulturní prostředí, či poznali něco nového. Přicházejí obětovat dny svého života za materiální zisk v blízké budoucnosti.“ [Cichá 2010: 73] Také Jiří Kocourek ve svém příspěvku *Vietnamci v současné ČR* poukazuje na výzkumy, které naznačují, že primárně se Vietnamci neusazují v České republice kvůli potřebě integrovat se, ale z ekonomických důvodů. Dále zmiňuje, že zájem Vietnamců integrovat se, roste postupně. Teprve po dlouhodobějším pobytu, přivyknutí si na české prostředí a narození potomků mají Vietnamci větší zájem o společenské dění. [Kocourek 2006: 113, 119]

Nutno říci, že integrace prvních vietnamských imigrantů se liší od integrace vietnamské menšiny mladé generace, která se zde narodila nebo vyrůstá od malička. Jak zmiňuje Jiří Kocourek v knize *S vietnamskými dětmi na českých školách*, od ostatních migrantů se odlišují tím, že umí česky, díky svým českým vychovatelkám, znají českou kulturu a mají české kamarády. [Kocourek 2006: 103-104] Šárka Martínková ke stejnému tématu dodává, že se vietnamské děti dokázaly v českém prostředí dobře adaptovat a přiblížit se běžnému životu svých českých spolužáků natolik, že se postupně vzdalují od tradičního života svých rodičů a uzavřenosti vietnamské komunity. [Martínková 2008: 189-190]

1.2.1 Integrovaná politika

Téma legislativy bych chtěla zmínit jen okrajově, a to především v souvislosti zákona, který uznává Vietnamce národnostní menšinou. Což pro vietnamskou komunitu znamená určitá práva v rámci integrační politiky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci Ministerstva vnitra České republiky uvádí, že cílem integrační politiky je snaha o začlenění cizinců do společnosti a zajištění vzájemného nekonfliktního soužití mezi oběma stranami. Integrační opatření mají předcházet společenské izolaci, vytváření uzavřených komunit a sociálnímu vyloučení cizinců. [Ministerstvo práce a sociálních věcí 2016: online]

Zákon vymezuje národnostní menšinu jako: „*společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*“ [Zákony pro lidi 2001: online]

Dle usnesení Rady vlády pro národnostní menšiny v České republice je v současné době na území České republiky oficiálně uznáno 14 národnostních menšin. K nejmladším národnostním menšinám, které byly do Rady vlády přizvány teprve nedávno, patří vietnamská a běloruská národnostní menšina. Jejich členství v Radě vstoupilo v platnost usnesením vlády v červenci 2013 č. 530. [Vláda České republiky 2016: online]

Uznání Vietnamců národností menšinou jim ze zákona přináší další práva. Mezi ně patří například právo na sdružování; používání svého jazyka v úředních záležitostech, před soudy a ve věcech volebních nebo vzdělávání se ve svém jazyce. Nicméně důležité je zmínit, jak říká Marián Sloboda, odborník na problematiku národnostních menšin a bývalý zástupce odborné veřejnosti v Radě vlády pro národnostní menšiny, že ze zákona je příslušníkem národnostní menšiny pouze občan České republiky. Národnostní menšinu tvoří tedy jen Vietnamci, kteří mají české občanství. Většina Vietnamců, žijících v České republice, se tak tento zákon a z něho plynoucí práva nedotýká. Dle jeho slov by v tomto případě napomohlo upravení a rozšíření zákona také na osoby, které v České republice žijí trvale, strávili zde větší část školní docházky nebo zde dokonce vyrůstají od dětství. Díky těmto úpravám by mohla většina Vietnamců svá práva nejen teoreticky, ale také reálně využít. [Sloboda 2013: online]

1.2.2 Sociální integrace v multikulturním prostředí

Součástí multikulturní společnosti je interakce rozdílných etnických skupin. Ty vedle sebe žijí na jednom území, ale ne vždy se chápou a respektují navzájem. Také v České republice lze pozorovat určité předsudky a stereotypy, které mezi sebou sdílí Vietnamci a většinová společnost. Tato kapitola je proto věnována problematice vzájemné komunikace jednotlivých skupin v multikulturním prostředí.

V publikaci *Na křižovatce kultur*, kterou vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, je *multikulturalita* definována jako „stav, kdy v rámci jedné společnosti spolu žijí lidé pocházející z různých kulturních okruhů a tuto svou kulturní odlišnost mohou svobodně projevat.“ [Národní institut dětí a mládeže 2010: 5]

V multikulturní společnosti přicházejí do vzájemné interakce nejrůznější skupiny lidí. Odlišují se například vyznáním, etnickým původem či rozdílnou kulturou, ze které pocházejí. Mezi časté jevy, které se tak v této společnosti objevují, patří předsudky a stereotypy. Tyto emocionálně laděné názory a postoje, které mají určité skupiny lidí k jiným, hrají ve společnosti významnou roli, jak říká Jan Průcha ve své publikaci *Multikulturní výchova*. Přenášejí se z generace na generaci a jsou jen těžko odstranitelné. V okamžiku, kdy nastává konfliktní etnická situace, vytvářejí nedůvěru a zábrany v komunikaci. [Průcha 2001: 36]

Jan Průcha také zmiňuje, že větší zájem o otázky týkající se soužití národnostně rozdílných skupin, a s tím spojenou multikulturní výchovu, nastal v souvislosti s masovou imigrací lidí pocházejících z kulturně odlišného prostředí. Díky tomuto jevu se následně začaly čím dál tím častěji objevovat kulturní a etnické konflikty. Multikulturní výchova je tu od toho, aby napomohla vzájemnému respektování příslušníků jednotlivých kultur. [Průcha 2001: 42-43]

Lenka Budilová a Tomáš Hirt zkoumají multikulturní prostředí České republiky z různých hledisek. Dle jejich názoru, lze českou společnost označit za multikulturní. Žijí zde různé skupiny lidí, rozdílné víry i odlišných životních strategií. Aby nedocházelo ke znevýhodňování určitých skupin či osob, je z právního hlediska nezbytně nutné dodržovat určitá pravidla, zákony a povinnosti. To zaručí rovnost jedinců v multikulturní společnosti. [Budilová, Hirt 2005: 3]

1.2.3 Identita a sociální začlenění

Kým se cítí být imigrant přicházející do kulturně odlišného prostředí? Jaký to má vliv na jeho následnou adaptaci v dané zemi? Téma identity je velice důležité vzít v potaz, je-li řeč o integraci etnické skupiny do majoritní společnosti. V této kapitole je nastíněna problematika vstupu cizince do nové kultury a s tím související i dvojí identita jedince.

Identitu lze chápat podle etnologa Františka Bahenského jako „...pocit totožnosti jedince se sebou samým.“ Je to jedna z primárních potřeb člověka a mění se v průběhu jeho života. Mezi faktory, které identitu ovlivňují, patří například věk, pohlaví, rasa či kultura, ve které jedinec žije. [Bahenský 2010: 56]

Problematikou identity etnických menšin se zabývá Dana Bittnerová. V publikaci *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky* popisuje tzv. kulturní konflikt, který vzniká v okamžiku setkání dvou odlišných kultur. Říká, že problematika etnické identity nastává v heterogenním prostředí, kdy imigranti vnímají rozdíly v odlišnosti mezi vlastní identitou a kulturou majoritní společnosti či jiné etnické skupiny. [Bittnerová 2005: 406]

Podle Evy Pechové a Jiřího Kocourka tento rozpor identit přirozeně vzniká u vietnamských dětí imigrantů. Děti sice vyrůstají v jedné zemi, ale jsou součástí dvou odlišných kultur. Jsou ovlivněny jednak vietnamskou kulturou svých rodičů a vietnamské komunity a zároveň kulturou české společnosti. U vietnamských dětí se tak často vyskytuje tzv. *kulturní dualismus*. Což v praxi znamená, že se jinak chovají v rodinném kruhu a jiné kulturní vzorce využívají při komunikaci s českou společností. [Pechová, Kocourek 2006: 161-162]

Stanislav Brouček uvádí, že změny (kulturní, společenské, atd.), které imigrant v novém prostředí zažívá, v něm často evokují jakýsi pocit nového začátku či startu do další životní etapy. S tím může souviset i určitá změna identity jedince. Dodává také, že častým jevem, který se u Vietnamců v nové zemi objevuje, je změna jejich jména. Spíše než jako změnu identity však samotní Vietnamci tento krok vnímají jako něco, co jim usnadní adaptaci v cizí zemi. V některých případech má přejmenování dokonce souvislost se snadnějším nelegálním vstupem na český trh. [Brouček 2003: 22]

1.3 Migrace a počátky česko-vietnamských vztahů

V současné době vyrůstá na území České republiky již třetí generace Vietnamců. Od té původní se odlišuje v mnoha ohledech. Zpočátku by to mohlo vést k domněnce, že je zde tedy zbytečné zmiňovat navázání prvních kontaktů a počátky migrace. Nicméně tyto historické souvislosti ovlivnily vietnamskou komunitu v tom, jak je vnímána českou společností dnes. Proto si myslím, že je tyto okolnosti důležité uvést.

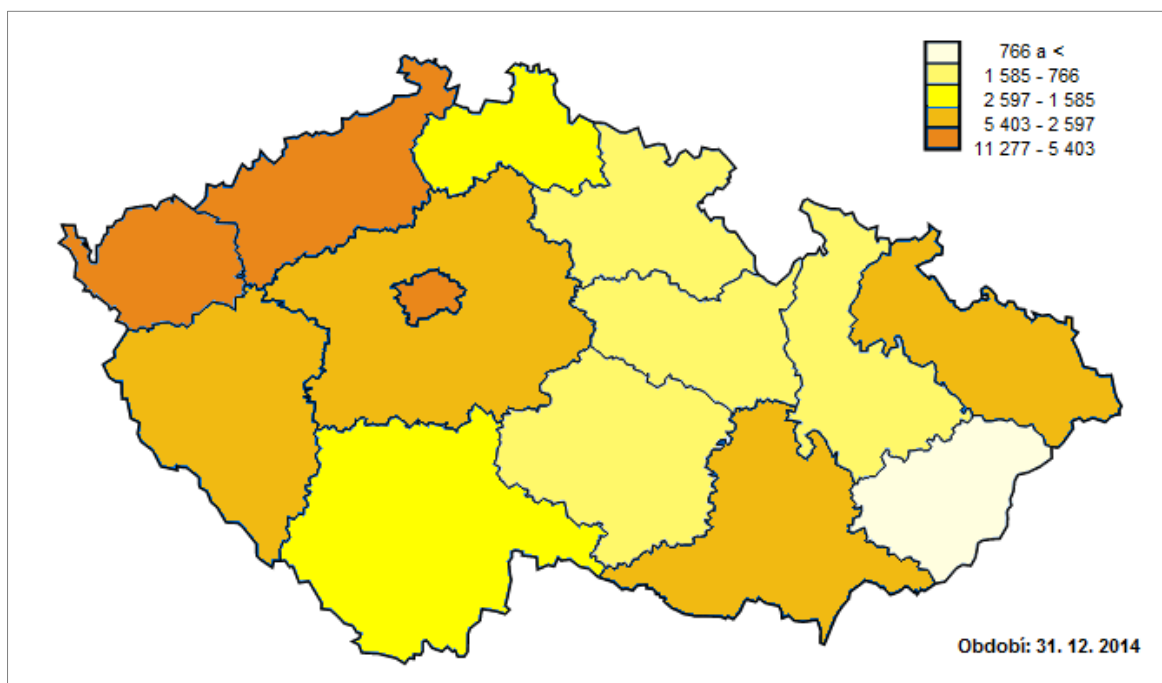
Jedním z odborníků na vietnamské etnikum žijící v České republice je Stanislav Brouček. O migraci a vietnamských imigrantech říká následující: „*Historie vietnamské imigrace má důležité místo v pochopení současné existence Vietnamců v českých zemích. Relativně dobré zkušenosti s životem v Československu před rokem 1989 sehrávají zásadní roli při volbě ČR jako cílové země imigrantů. Znalost realii je dále významnou výhodou při adaptaci komunit v českém lokálním prostředí.*“ [Brouček 2005: online] V knize *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* pak přibližuje téma migračního procesu. Poukazuje zejména na důležitost jeho jednotlivých fází. Dle jeho slov: „*...většinou máme tendenci vnímat a hodnotit imigranty přicházející do českého prostředí až od okamžiku jejich příchodu a (to) bez dostatečného akceptování příčin a důvodů jejich migrace.*“ [Brouček 2003: 14]

O migraci vietnamského obyvatelstva na území České republiky píše také sociolog Jiří Kocourek. V knize Yany Leontiyevy *Menšinová problematika v ČR: Komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů*, přispívá svým článkem *Vietnamci v ČR*. Za počátek migrace vietnamského obyvatelstva na území České republiky zde označuje 50. léta 20. století. Hovoří o navázání kontaktů mezi oběma zeměmi a k danému tématu dodává, že: „*Vzájemné vztahy byly zahájeny shora a účelově. Československo potřebovalo více pracovní síly...a spolupráce v rámci socialistického bloku nabízela relativně příznivé podmínky. Severní Vietnam potřeboval vzdělávat své pracovní síly.*“ [Kocourek 2006a: 46-47] V knize *S Vietnamskými dětmi na českých školách* pak popisuje historické hledisko ve vztahu se současnými česko-vietnamskými vazbami: „*Vztahy Čechů a Vietnamců navázané před rokem 1989 mnohdy přetrvávají dodnes. Ve Vietnamu je Česká republika zapsána v podvědomí starších generací jako přítel, který pomáhá v nouzi.*“ [Kocourek 2006: 101] Také Šárka Martínková dodává, že vztahy obou zemí mají díky dlouholeté tradici na co navazovat. Konkrétně pak zmiňuje oblast kultury, vědy, turistického ruchu apod. [Martínková 2006: 94].

Stanislav Brouček rozlišuje příchod Vietnamců na jednotlivá období. Prvním je věk bilaterálních smluv, druhý věk volnosti a třetí věk cizineckého zákona. Každé období je charakteristické rozdílnou migrací. [Brouček 2003: 14-15] Ján Ičo v článku *Východiska, podmínky a historie příchodu Vietnamců do ČR* také hovoří o několika migračních vlnách, které probíhaly v souvislosti s měnícími se politickými a společenskými podmínkami. Nová specifická vlna migrace, dle jeho slov, započala před hospodářskou krizí prostřednictvím personálních agentur. [Ičo 2010: 9]

Po několika migračních vlnách žije v současné době v České republice necelých 57 tisíc cizinců pocházejících z Vietnamu. Jejich územní rozložení do jednotlivých krajů je poměrně nerovnoměrné (viz kartogram č. 1 „Vietnamci v krajích“). Mapa vychází z výsledků *Sčítání lidu, domů a bytů* Českého statistického úřadu v roce 2011. [Český statistický úřad 2014: online] Z mapy je patrné, že největší koncentrace Vietnamců je na západě Čech (Karlovarský a Ústecký kraj) a v hlavním městě Praha. Naopak nejméně vietnamských obyvatel žije ve Zlínském kraji, Olomouckém a na východě Čech (Kraj Vysočina, Pardubický kraj, Královéhradecký kraj).

Kartogram č. 1: Vietnamci v krajích

Zdroj: autorka textu

1.4 Vietnamci z pohledu majoritní společnosti

Jak jsou vnímáni Vietnamci českou společností? Má to nějaký vliv na jejich přijímání majoritní společností? Následující kapitola je věnována mediálnímu obrazu Vietnamců. Zároveň zvažuje roli médií v dané problematice.

Centrum pro religionistiku a multikulturní edukaci (CERME) v článku *Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití* uvádí, že mediální obraz vietnamské komunity je často zavádějící. Média většinou prezentují Vietnamce jako neplatiče daní a pěstitele konopí. V praxi však blíže málokdo zná konkrétního jedince s tímto hodnocením. „*Média pohled na vietnamskou komunitu zkreslují, neboť informují pouze o událostech, které jsou pro majoritního diváka atraktivní - naprostá většina mediálních zpráv o vietnamské komunitě se tudíž týká kriminality.*“ [Centrum pro religionistiku a multikulturní edukaci 2016: online]

Stanislav Brouček provedl, na základě shromáždění poměrně velkého množství nejrozličnějších novinových článků a televizních zpráv, analýzu mediálního obrazu vietnamské komunity. V publikaci *Český pohled na Vietnamce: mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství* zmiňuje k pobytu vietnamské komunity v České republice následující: „*České reakce na Vietnamce sice v sobě nesou ony dva protikladné názory (odmítavý, respektující) na jejich přítomnost a budoucnost, avšak většinou převládá realismus.*“ [Brouček 2003a: 275]

1.5 Specifika vietnamské kultury

V této kapitole jsou popsány některé zvyky a tradice, které zahrnuje vietnamská kultura. Část je také věnována náboženství, které má vliv na životní styl a některé postoje Vietnamců.

Vymezení pojmu *kultura* lze chápat v několika úrovních. V širším pojetí je kultura definována jako všechny materiální a duchovní statky, které člověk a lidská společnost vytvářejí. V užším slova smyslu jsou to pak hodnoty, zvyky a tradice sdílené určitou skupinou lidí ve společnosti. [Průcha 2001: 31] Lenka Budilová a Tomáš Hirt k definici kultury dodávají, že není dědičná ani nesouvisí s fyzickými parametry člověka (jako je například rasa). Kultura je tedy něco, co je získané výhradně výchovou. [Budilová, Hirt 2005: 10]

Vietnamistka Eva Pechová je jednou z předních českých odbornic na téma vietnamských tradic a kultury. V příspěvku *Vietnamské tradiční svátky a oslavy* zmiňuje provázanost vietnamské kultury s náboženstvím. Na podobu vietnamských svátků a tradic, dle jejích slov, mělo vliv hned několik z nich. „*Kromě tří základních duchovních systémů, které formovaly vietnamskou kulturu: konfucianismus, taoismus a buddhismus, ovlivnily vietnamské tradice i proudy jako hinduismus, islám, křesťanství a v moderní historii mnohé evropsko-americké filozofie a politické nauky.*“ [Pechová 2006: 56] Ivo Vasiljev v článku *Náboženství a tolerance v dnešním Vietnamu* vysvětluje, že všechny tři směry, ze kterých vietnamská kultura vychází, kladou důraz na morální hodnoty. Zároveň se vyznačují vírou v nadpřirozený svět a kultem uctívání předků. Všechna tato náboženství jsou ve Vietnamu v dnešní době stále uznávána a příslušníci jednotlivých vyznání se vzájemně tolerují. [Vasiljev 2012: online]

Mezi nejvýznamnější události každé vietnamské rodiny patří oslava sňatku a pohřeb, o nichž Eva Pechová uvádí následující. Tradiční vietnamský sňatek není záležitostí nevěsty a ženicha, ale záležitostí celé rodiny. Dříve platilo, že rodiče byli ti, kteří vybírali svým dětem budoucí partnery. Každá provdaná vietnamská dívka musela automaticky odejít do rodiny svého manžela, kde plnila roli hospodyně. Nepříslušela jí žádná rozhodovací práva a musela ctít a poslouchat svého muže. V současnosti je situace odlišná. „*Dnes je volba životního partnera až na výjimky otázkou každého jednotlivce, ale většinou platí, že rodina mladým lidem jejich nastávajícího schvaluje.*“ Pro Vietnamce je z hlediska tradic další velice důležitou záležitostí také pohřeb a s tím spojené uctívání kultu předků. Eva Pechová vysvětluje: „*Ve Vietnamu vnímají lidé smrt jinak než je běžné u nás; hovoří o ní se svými potomky a připravují se na ni.*“ [Pechová 2006: 64-65]

Některé zvyky a tradice Vietnamci dodržují i v českém prostředí. K těm tradičním Ivo Vasiljev uvádí například oslavu lunárního Nového roku, kult uctívání předků a u starší generace méně tradiční oslavu narozenin. [Vasiljev 2006: 124-125]

1.6 Rodina a komunitní vazby

Zdá se, že většinu svého času Vietnamci tráví mezi příslušníky své rodiny, či uvnitř tzv. komunit, což může mít určitý vliv na jejich sociální začlenění. V této kapitole je popsáno, jak Vietnamci vnímají rodinu a do jaké míry existuje její provázanost

s vietnamskou komunitou. Dále také to, jakým způsobem se formovaly jednotlivé komunity a čím se dnes vyznačují.

Existuje mnoho definic termínu *rodina*. Ivo Možný pod tímto pojmem označuje instituci, která se neustále formuje, ale ve své podstatě stále zůstává stabilizačním prvkem společnosti. [Možný 2006: 14] V životě Vietnamců zastává rodina významné postavení. A to nejen z pohledu jedince, ale také celé komunity. Martina Cichá uvádí, že vietnamská rodina funguje jako spojovací článek uvnitř jednotlivých komunit. [Cichá 2010: 74]

Na podobu vietnamské rodiny, jak je chápána dnes, měl vliv filozofický směr zvaný konfucianismus. Kateřina Nováková konfucianismus vysvětluje jako duchovní učení, které klade důraz na mezilidské vztahy, etiku a morální hodnoty. Možná právě díky tomu má každý člen vietnamské rodiny přesně dané postavení a děti ctí za všech okolností své rodiče. V článku *Vietnamská rodina - synovská oddanost* Nováková popisuje vzájemnou provázanost těchto rodinných vazeb a uvádí rozdíly ve vnímání rodiny českou a vietnamskou společností. Podle jejích slov: „*Je zjevné, že pouta ve vietnamské rodině jsou obecně mnohem pevnější než u nás a v celé vietnamské společnosti je kladen větší důraz na soudržnost a vzájemnou pomoc mezi všemi jejími členy.*“ [Nováková 2005: online] Rodinná soudržnost se ukazuje podle Iva Vasiljeva také například tím, že vietnamští imigranti, kteří odešli ze své rodné země, podporují svoji rodinu a příbuzné i nadále. Posílají jim finanční příspěvky a zároveň vytvářejí podmínky, aby se mohla celá rodina jednoho dne opět spojit. [Vasiljev 2006: 124]

Jak již bylo uvedeno, rodina zastává také významné postavení v rámci komunit. Za komunitu je považována: „*Skupina lidí ve vzájemné interakci žijících na jednom místě. Často jsou spojováni společnou vírou, přesvědčením a sdílením podobných hodnot.*“ [Jandourek 2012: 129] První lokální komunity Vietnamců na území České republiky vznikaly podle Stanislava Broučka v 90. letech 20. století a formovaly se ze tří migračních vln:

1. skupinu tvoří Vietnamci, kteří se v českých městech usadili ještě před rokem 1989 a ve stejných městech, kde žili, začali rozvíjet své obchodní aktivity.
2. skupinou jsou Vietnamci, kteří založili komunity poté, co se sestěhovali z různých koutů České republiky a Slovenska na jedno místo.

Ve 3. skupině jsou pak Vietnamci, kteří v devadesátých letech přišli přímo z Vietnamu. [Brouček 2003: 26]

Vietnamská komunita je poměrně často označována jako homogenní skupina uzavřená vůči okolí. Martina Cichá uvádí, že Vietnamci nemají potřebu větší integrace, protože v tržnicích, které „obývají“, mají vše, co potřebují. Od vzdělání, přes úřední formality, až po kulturní vyžití. Tržnice slouží jako jakási centra komunit. Dodává však, že postupem času i sami Vietnamci začínají vnímat svoji komunitní uzavřenost nejen jako výhodu z důvodu poskytnutí ochrany, ale také jako určité omezení. Tato izolovanost komunit bývá způsobena kulturními rozdíly, neznalostí jazyka a téměř neustálým pracovním vytížením Vietnamců. [Cichá 2010: 73-74]

V České republice existuje velké množství organizací, které se snaží vietnamskou komunitu do majoritní společnosti aktivně zapojit. Pro Vietnamce jsou pořádány nejrůznější projekty, které mají podpořit jejich integraci, ale jak říká Jiří Kocourek, bohužel jejich participace není dostatečně prozkoumána. Nelze tak dělat konkrétní závěry, zdali jsou tyto projekty více či méně úspěšné. [Kocourek 2006a: 61]

1.7 Vzdělání

Vietnamské děti jsou v očích české společnosti často vnímány jako pilní studenti, kteří dbají na školní docházku. Následující kapitola je věnována jejich motivaci vzdělávat se a některým rozdílům mezi českými a vietnamskými žáky. Dále jsou zde také nastíněny některé důvody, které vedou vietnamské rodiče vnímat vzdělání svých dětí jako jednu z priorit.

Odborníky v oblasti etnických menšin a jejich sociální integrace je dvojice Andrea Baršová a Pavel Barša. Ti v knize *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politika v USA, západní Evropě a Česku* poukazují na význam přístupu ke vzdělání migrantů. Vzdělávání a školství významně přispívá k vytváření občanské identity a loajálnímu postoji k národnímu státu. Hraje tak důležitou roli v otázce sociální interakce přistěhovalců do majoritní společnosti. [Baršová, Barša 2005: 195-196]

Ivo Vasiljev píše, že úcta ke vzdělanosti vychází z tradice vietnamské kultury. Hodnoty, kterými se Vietnamci řídí, jsou především „úcta ke vzdělání a k učitelům a závazek vůči

rodičům a předkům, snaha nezpronevřit se jejich odkazu a uctít je tím, že je potomci předci.“ [Vasiljev 2010: 27]

To, že vietnamští rodiče kladou speciální důraz na vzdělání svých dětí, ukázal také výzkum Národního institutu dětí a mládeže. Výsledky ukázaly, že vietnamské děti se v průměru učí mnohem více než ty české. A nezahálí ani po škole, protože téměř veškerý svůj volný čas věnují doučování a následné přípravě do školy. To má souvislost s tím, že méně času tráví venku s ostatními dětmi a méně navštěvují zájmové kroužky. V posledních letech je však patrný rostoucí zájem ze strany vietnamských rodičů o volnočasové aktivity svých dětí. [Národní institut dětí a mládeže 2010: 16]

Vietnamec Phung Thi Phung Hien přispívá svými vlastními zkušenostmi a komentářem do publikace *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Popisuje vietnamský vzdělávací systém, výchovné metody a motivaci Vietnamců vzdělávat se. O jejich motivaci podotýká následující: „*Dosažené vzdělání dítěte posiluje prestiž celé rodiny. Rodiče proto vždy chtějí, aby jejich děti studovaly na vysoké škole a dosáhly nejvyššího vzdělání bez ohledu na to, jestli děti chtějí nebo ke studiu mají předpoklady.*“ Rodiče vkládají do svých dětí velké naděje, protože si přejí, aby se jednou měly lépe než oni sami. [Phung Thi Phung Hien 2006: 138]

1.8 Práce

V této kapitole je uveden význam pracovního začlenění migrantů, také je zde popsán vývoj podnikatelských aktivit vietnamské komunity v České republice. A závěrečná část této kapitoly je věnována budoucímu pracovnímu směřování mladé generace Vietnamců.

Proces začleňování migrantů do společnosti probíhá v několika oblastech. Jednou z těch nejvýznamnějších je oblast ekonomická. Obzvláště pak integrace cizinců na pracovním trhu, jak uvádí Miroslava Rákoczyová a Hana Pořízková v knize *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Zmiňují, že: „*Předpokladem pozitivních účinků pracovního uplatnění na začlenění do společnosti je dosažení určité kvality práce, například v oblasti mzdové úrovně (ochrana před chudobou), pracovních podmínek (včetně pracovní doby, ochrany před propuštěním atd.) a možnosti rozvoje sociálních kontaktů s majoritní populací.*“ [Rákoczyová, Pořízková 2009: 26]

Ondřej Hofírek se v článku *Vietnamská imigrantská ekonomika v České republice* zabývá vývojem ekonomických aktivit Vietnamců v českém prostředí. Jejich diferenciaci na pracovním trhu vznikla, dle jeho slov, v druhé polovině devadesátých let. Kromě prodeje levného zboží a elektroniky se Vietnamci začali specializovat na další podnikatelské aktivity, jako například prodej rychlého občerstvení, provoz restaurací a obchodů s potravinami a dále také překladatelské a jiné zprostředkovatelské služby. Hofírek zmiňuje, že si Vietnamci během několika let vybudovali v České republice poměrně stabilní ekonomické struktury, díky kterým se jim daří provozovat podnikatelskou činnost i dnes. Jedním z těchto ukazatelů je částečný přesun jejich prodeje z tradičních tržnic do kamenných obchodů. [Hofírek 2009: online]

Přesto, že se vietnamské komunitě v podnikatelské oblasti poměrně daří, není jisté, zdali bude chtít mladá generace Vietnamců pokračovat v aktivitách svých rodičů. České občanství, znalost jazyka a dosažené vzdělání jim dávají nové možnosti na trhu práce, než které měli jejich rodiče, když začínali podnikat. Mladí Vietnamci naznačují, že jejich pracovní aktivity povedou spíše rozdílným směrem. V dokumentárním filmu *Lepší život*, natočeném Sdružením pro integraci a migraci (SIMI), dva mladí Vietnamci popisují život pracovních migrantů v České republice a k tématu, zdali budou pokračovat v činnosti svých rodičů, se vyjadřují slovy: „...jejich krámky a tyhle ty věci nepřevzmete, že jo.“ [Sdružení pro integraci a migraci 2013: online]

2 Teoretická východiska

Sociální začlenění národnostních menšin či jiných etnických skupin do většinové společnosti představuje proces, týkající se řady dílčích oblastí lidského jednání. Lze ho zkoumat z mnoha úhlů pohledu, protože zasahuje do sféry ekonomické, sociální a kulturní. Na základě prostudované literatury ve stavu dosavadního poznání a zmapování terénu jsem se rozhodla, že se ve svém šetření budu zabývat sociálním začleněním především na úrovni sociální a kulturní. Vycházet při tom budu z typologie Wolfganga Bosswicka a Fridricha Heckmanna, kteří sociální integraci rozdělují do čtyř dimenzí. Konkrétně pak bude předmětem šetření dimenze kulturní, interaktivní a částečně identifikační, která s nimi souvisí. Dále budu vycházet z publikace Miroslavy Rákoczyové a Roberta Trboly, pro jejichž výzkumný projekt byly využity výše uvedené dimenze.

2.1 Dimenze sociální integrace

Wolfgang Bosswick a Fridrich Heckmann ve výzkumné zprávě *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities* píší o tom, že pokud se imigranti chtějí usadit v nové zemi, musí začít jednat s příslušnými institucemi a úřady. Tím v podstatě začíná prvotní integrace do národní společnosti. [Bosswick, Heckmann 2006: 9] Sociální integrace imigrantů je ale složitý proces probíhající na několika úrovních. Bosswick a Heckmann rozdělují sociální integraci migrantů na čtyři dimenze: strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační. Každá z dimenzí se vyznačuje charakteristickými znaky, které určují míru sociálního začlenění cizince v konkrétní dané oblasti společenského života. Jednotlivé dimenze jsou provázané a navzájem se ovlivňují. [Bosswick, Heckmann 2006: 10 -11]

Jednotlivé dimenze typologie Bosswicka a Heckmanna lze charakterizovat následně [Rákoczyová, Pořízková 2009: 25]:

Strukturální dimenze – představuje přístup k právům a participaci v klíčových institucích dané země. Jedná se o přístup k úřadům, vzdělání, oblast pracovního trhu a problematiku bydlení. Tato dimenze představuje integraci do společnosti na základě získávání ekonomického, politického a institucionálního sociálního kapitálu. Sociální začlenění v této dimenzi je vyjádřeno například prostřednictvím typu zastávané pracovní pozice, vyšší mzdy nebo pracovními podmínkami.

Kulturní dimenze – znamená získání kompetencí klíčových znalostí týkajících se hodnot, norem a způsobu chování dané společnosti. Tato integrace zahrnuje jazykovou vybavenost imigranta, udržování kulturních tradic nebo například oblast trávení volného času.

Robert F. Murphy o kulturní integraci mluví jako o vzájemném prolínání a obohacování kultur majoritní a minoritní společnosti. Podotýká, že takto integrovaní členové etnické skupiny jsou na jedné straně ochotní a schopní komunikovat s majoritní společností, uznávají její kulturní hodnoty, znaky a normy, ale zároveň se jim daří udržovat a rozvíjet projevy své vlastní kultury. [Murphy 1998: 32-33]

Interaktivní dimenze – zahrnuje přijetí a začlenění imigrantů do sociálních sítí hostitelské společnosti. Sledují se preference imigranta ve výběru komunikačních partnerů. Zda dává přednost komunikaci s jedinci ze stejné etnické skupiny či většinové společnosti. Projevuje se v komunikaci s většinovou společností a volbou výběru přátel nebo partnera.

Pokud k této integraci v rámci sociálních sítí u přistěhovalců dochází, lze u nich také očekávat značný podíl sociálních kontaktů z řad majoritní společnosti, které jim poskytují sociální podporu. Ta zahrnuje jednak podporu podávání informací, ale také podporu na úrovni emocionální, která naznačuje zvyšující se úspěšnost v začleňování. [Vašát, Bernard 2015: 203]

Identifikační dimenze – je to subjektivní pocit začlenění jedince a jeho identifikace s přijímací společností a jejími jednotlivými etnickými a lokálními skupinami. Integraci v této dimenzi lze zkoumat například z toho pohledu, jestli se imigrant v cizí zemi cítí být doma či nikoliv.

3 Postup a výzkumné metody

3.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je zjistit, jak se vietnamská komunita zapojuje do lokální společnosti ve městě Chotěboři. Pozornost je zaměřena především na oblast kulturního, interaktivního a identifikačního začlenění (viz kapitola 2.1 Dimenze sociální integrace). To konkrétně znamená, že předmětem je zejména zjistit, jak se Vietnamci zapojují do veřejného života v Chotěboři, jak jsou spokojeni s životem ve městě, jaké vztahy udržují s majoritní společností a místními Vietnamci, jakým způsobem tráví svůj volný čas a jestli udržují vietnamské tradice či přejímají české. Výzkum porovnává názory a postoje příslušníků mladší a starší generace Vietnamců. Důvodem je jejich rozdílná míra sociálního začlenění, která je při výzkumu brána v potaz.

Z výzkumného cíle byly odvozeny následující výzkumné otázky:

1. Jak se Vietnamci zapojují do veřejného života?
2. Jak jsou celkově spokojeni s životem ve městě?
3. Jaké mají vztahy s majoritní společností a vietnamskou komunitou?
4. Jakým způsobem tráví svůj volný čas?
5. Udržují vietnamské tradice či přejímají české?

3.2 Výzkumná metoda a technika sběru dat

Na začátku práce byla provedena rešerše literatury věnovaná tématu vietnamské komunity a sociálního začlenění národnostních menšin. Následovala analýza dokumentů a sběr dat za účelem zjištění stavu dosavadního poznání. Publikace o dané problematice byly dostupné v knihovně Univerzity Hradec Králové, Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové a v knihovně Ignáta Herrmanna v Chotěboři. Zbylé podklady a materiály k této práci byly čerpány z internetových zdrojů a získávány prostřednictvím komunikace s Vietnamci. Na tomto základě byl formulován cíl a výzkumné otázky a stanoven postup pro empirické šetření. Byl stanoven výběr vhodného vzorku respondentů, pro které byly připraveny scénáře rozhovorů. Po realizovaných rozhovorech následovalo jejich přepisování, kódování a formulování dosažených výsledků.

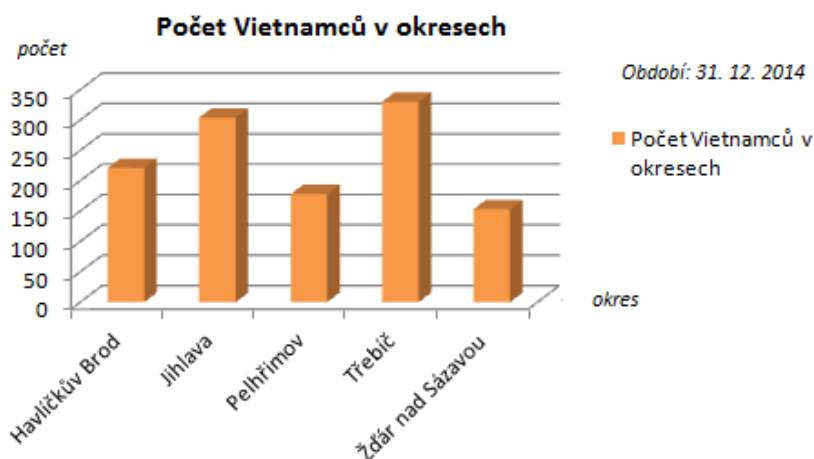
Práce využívá metodu kvalitativního výzkumu, v jehož rámci byly provedeny polostrukturované rozhovory s otevřenými otázkami. Polostrukturovaný rozhovor je jedním z typů dotazování, který se vyznačuje jasným účelem, kvůli kterému je veden, dále pak připravenou osnovou a velkou pružností v získávání informací. [Hendl 2005: 164] V průběhu rozhovorů byly pokládány doplňující otázky, které měly za cíl ověřit správnost pochopení odpovědí respondentů. Vedené dialogy se odehrávaly osobně nebo přes Skype a probíhaly v klidném prostředí, aby bylo možné navázat důvěru s respondenty.

Struktura rozhovorů byla sestavena na základě výzkumných otázek. Ty byly rozděleny do pěti tematických celků: 1. sociální vazby (rodina, přátelé, komunita), 2. volný čas (záliby, vzdělání, práce), 3. kultura, 4. veřejný život a 5. město Chotěboř (identita, domov). Ke každému tematickému celku bylo následně přiřazeno několik vhodných otázek, tak aby bylo možné zjistit míru zapojení vietnamské komunity do lokální společnosti ve městě Chotěboři. Dialog byl sestaven od obecných otázek až po ty, které se týkají hlavních oblastí výzkumu. Ukázka scénáře je uvedena přílohách práce.

3.3 Lokalita výzkumu

Přestože Kraj Vysočina nepatří ke krajům s největším počtem vietnamského obyvatelstva v České republice, výzkum byl realizován v této lokalitě, přesněji v okrese Havlíčkův Brod. Konkrétně pak v Chotěboři, v obci s rozšířenou působností se zhruba deseti tisíci obyvateli. Jaký je přesný počet vietnamského obyvatelstva, které zde žije, však není známo, protože o tom nejsou na městském úřadě vedeny žádné záznamy. Pro zajímavost a srovnání tedy uvádím, alespoň okresní srovnání počtu Vietnamců v Kraji Vysočina – viz graf č. 1 „Počet Vietnamců v okresech.“ V okrese Havlíčkův Brod žije třetí nejpočetnější vietnamská komunita v Kraji. [Český statistický úřad 2014: online]

Graf č. 1: Počet Vietnamců v okresech

Zdroj: autorka textu

I bez statistických údajů je však patrné, že vietnamská komunita má v Chotěboři četné zastoupení a dlouholetou tradici. Vietnamci sem přišli již v 80. letech 20. století a někteří zde žijí již třicet let. V současné době zde vyrůstá již druhá a třetí generace Vietnamců. Většina z nich vlastní prodejny s oblečením a drobným zbožím (celkem pět obchodů v centru města), dále zde Vietnamci provozují dva supermarkety (jeden v centru města, druhý je situován na jednom z chotěbořských sídlišť) a poblíž centra města se nachází velká vietnamská restaurace s penzionem a menší obchod s oblečením.

3.4 Vzorek respondentů

Výběr skupiny respondentů byl účelový a realizován tzv. technikou sněhové koule neboli „snowball sampling“. Tato metoda spočívá ve výběru několika jedinců – informátorů, kteří jsou nápomocni v získávání dalších kontaktů na zajímavé členy cílového vzorku respondentů. [Disman 1993: 114] Touto metodou bylo tak díky dvěma informátorům objeveno dalších šest respondentů z řad jejich známých přátel a rodiny, kteří přispěli k šetření.

Cílovou skupinou respondentů jsou jedinci z řad vietnamské komunity, kteří v Chotěboři žijí nebo se sem opětovně vrací. Výběr vzorku byl sestaven tak, aby bylo možné porovnat názory dvou generací. Proto bylo do výzkumu zařazeno pět zástupců mladé generace Vietnamců ve věku do 26 let, včetně (respondenti č. 1 – 5) a pět zástupců z generace jejich rodičů, ve věku 41 – 52 let (respondenti č. 6 – 10). Kompletní vzorek tak obsahuje celkem deset respondentů, kteří jsou tvořeni šesti ženami a čtyřmi muži.

Tabulka č. 1: Přehled respondentů

Přehled respondentů					
Číslo respondenta	Jméno	Gender	Věk	Délka pobytu v Chotěboři	Generace
č. 1	Kristýna	žena	22	16	mladá
č. 2	Anežka	žena	22	16	mladá
č. 3	Andrejka	žena	21	21	mladá
č. 4	Eliška	žena	26	4	mladá
č. 5	Žaneta	žena	22	22	mladá
č. 6	Vojta	muž	49	30	starší
č. 7	Vanda	žena	47	25	starší
č. 8	Jindra	muž	49	27	starší
č. 9	Zdeněk	muž	52	25	starší
č. 10	David	muž	41	13	starší

Zdroj: autorka textu

3.5 Harmonogram výzkumu

Příprava na samotný výzkum začala pilotní studií, která se uskutečnila v květnu 2014. Ta měla za úkol zjistit, zdali je možné samotný výzkum realizovat. Pilotní studie probíhala prostřednictvím dvou nestandardizovaných rozhovorů s respondenty. Jelikož se ukázala ochota a zájem ze strany cílové skupiny podávat informace, následovaly úvahy nad přesným definováním cíle výzkumu. Tento proces trval delší dobu až se postupně prostřednictvím řady otázek a odpovědí vykrytalizoval jasný cíl. Během roku 2015 tak bylo stanoveno, jakým směrem se bude celá práce ubírat. Samotný výzkum byl však odložen z důvodu praktické zahraniční studijní stáže a začal probíhat až od ledna 2016. Následovala příprava scénáře a rozhovory s deseti respondenty, které se uskutečnily během března a dubna. Poslední fází výzkumu bylo zpracování dat a jejich následná analýza. Celý výzkum byl dokončen na konci dubna 2016.

3.6 Zpracování dat

Zpracování dat probíhalo transkripcí rozhovorů, jejich následnou kategorizací a kódováním. Takto připravená data byla analyzována a v závěru vyhodnocena.

3.6.1 Transkripce

Záznamy poskytnutých rozhovorů byly po celou dobu jejich průběhu nahrávány na diktafon. Každý z respondentů byl před začátkem rozhovoru dotázán, zdali s tímto postupem souhlasí a žádný z nich neprojevil nevoli s touto technikou sběru dat. Etické hledisko výzkumu tedy bylo zachováno. Většina z respondentů však projevila přání, aby v rozhovorech bylo použito jejich české jméno, nikoliv vietnamské, čemuž bylo vyhověno. Samotná transkripce rozhovorů proběhla bezprostředně po dokončení sběru dat a to prostřednictvím programu Listen N Write.

3.6.2 Kódování

Kódování získaných a přepsaných dat z rozhovorů bylo provedeno ručně. Jeho součástí bylo prvotní rozřídění dat, jejich barevné označení podle podobnosti a následná kategorizace do jednotlivých témat.

3.6.3 Analýza

Předmětem analýzy bylo vyhodnocení dat na základě hledání vzájemných souvislostí. Nejprve byla zvláště analyzována data sesbíraná u mladé generace Vietnamců a zvláště data týkající se starší generace Vietnamců. Následovalo hledání opakujících se vzorců v obou skupinách a jejich závěrečné porovnání a vyhodnocení, které podává odpověď na samotný cíl výzkumu.

4 Výsledky

4.1 Charakteristika respondentů

Tato podkapitola je zaměřena na bližší představení jednotlivých respondentů a interpretaci jejich základních názorů vycházejících z průběhu rozhovorů, které s nimi byly uskutečněny.

Kristýna, 22 let – respondent č. 1

Tabulka č. 2

Respondent	Typ rodiny	Počet sourozenců	Status	Partner	Bydliště
č. 1 – Kristýna	smíšená	1	pracující	*Čech	bydlí v Praze, dojíždí do Chotěboře

* Poznámka: bývalý partner

Zdroj: autorka textu

Rozhovor s Kristýnou proběhnul přes Skype. I přesto, že měla zdravotní problémy, byla ochotna poskytnout rozhovor a začala vyprávět o svém životě ve smíšené rodině. Tatínek je původem Vietnamec a maminka Češka, díky čemuž vyrůstala ve dvou kulturách. Sama se však cítí být Češkou, udržuje česká přátelství a česká kultura jí byla vždycky bližší. S vietnamskými tradicemi se v současné době Kristýna už téměř nesetkává. Vietnamsky se nikdy nenaučila, sama neví proč, což bylo jedním z důvodů, proč také nikdy nenavštívila Vietnam, kde žije zbytek její rodiny. Rodiče se poznali v Chotěboři, kam tatínek přišel za prací. Kristýna se zde narodila a chodila na základní školu. Poté se její rodiče rozvedli a Kristýna se musela odstěhovat do Prahy, kde si maminka našla českého přítele, se kterým založila novou rodinu. Kristýna má tak jednu nevlastní sestru. Také tatínek odešel z Chotěboře a našel si novou partnerku – Vietnamku. Kristýna se vrátila po několika letech zpět do Chotěboře, kam pravidelně dojížděla za svojí českou babičkou a kde si našla českého přítele. Po rozchodu s ním se však rozhodla vrátit zpět do Prahy, kde chodí na brigády. V Praze však není příliš spokojená a ráda vzpomíná na Chotěboř, kde se cítí skutečně doma a kam by se znovu ráda vrátila. Má zde spoustu známých a hezké vzpomínky na dětství. Na Chotěboři se jí líbí to, že je to malé město, kde se nemusí bát a téměř všichni se tu znají. Jediné, co jí tady chybí je bazén, který by využila. Volného času kvůli pracovním povinnostem nemá nazbyt, proto když přijede do Chotěboře, je nejvíce se svými prarodiči a občas vyrazí s kamarády. Na větší kulturní vyžití nemá čas.

Anežka, 22 let – respondent č. 2

Tabulka č. 3

Respondent	Typ rodiny	Počet sourozenců	Status	Partner	Bydliště
č. 2 – Anežka	homogenní	1	student	–	bydlí v Chotěboři, přechodně žije v Praze

Zdroj: autorka textu

Anežka se do Chotěboře přestěhovala s celou svojí rodinou, když jí bylo šest let. Začala zde chodit na základní školu, poté na gymnázium a byla velice aktivní. V základní lidové škole umění se učila hrát na bicí a klávesy, navštěvovala místní spolek karatistů a ve volném čase pomáhala v chráněných dílnách. Podílela se na založení místní dobrovolnické skupiny Amnesty International, která stále funguje i po jejím odchodu. Nyní studuje na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, věnuje se dobrovolnictví, ale čas si najde i na kamarády. Jak sama říká, měla kolem sebe sice více českých přátel, ale nejbližšími se stali Vietnamci, kteří se narodili v Čechách. Anežka se dorozumí vietnamsky. Díky „českým babičkám“ na hlídání poznávala české zvyky a tradice a díky výchově rodičů, objevila vietnamskou kulturu. Sama by v tomto duchu ráda pokračovala a dodržovala jak české, tak vietnamské svátky. Vnímá, že se vzájemné vztahy ve vietnamské komunitě v Chotěboři proměnily a lidé se už z časových a finančních důvodů neschází tolik, jako tomu bylo dříve. Ona sama jezdí do Chotěboře pouze na víkendy, které tráví doma s rodinou nebo pomáhá v rodinném obchodě. Na kulturu jí proto už moc času nezbyvá. Chotěboř má ráda, cítí se tu jako doma, ale zároveň přiznává, že si zde život v budoucnu představit neumí. Jako hlavní důvod uvádí málo možností a pracovních příležitostí.

Andrejka, 21 let – respondent č. 3

Tabulka č. 4

Respondent	Typ rodiny	Počet sourozenců	Status	Partner	Bydliště
č. 3 – Andrejka	homogenní	2	student	Čech	bydlí v Chotěboři, přechodně žije v Praze

Zdroj: autorka textu

Andrejka je studentka třetího ročníku medicíny na Univerzitě Karlově v Praze. V Chotěboři žije od narození se svými vietnamskými rodiči a dvěma mladšími

sourozenci. Andrejka je velice pozitivní a aktivní člověk. Od dětství měla hodně zájmů a aktivit, které však musela kvůli náročnosti studia omezit. Dříve hrála na klavír, cvičila karate a zapojovala se do příprav nejrůznějších akcí pořádaných místním gymnáziem, které vystudovala. Do Chotěboře jezdí pouze na víkendy a čas, který zde tráví, věnuje převážně své rodině, občas i přátelům. Nikdy nerozlišovala mezi Čechy nebo Vietnamci, neboť jsou jí blízké obě kultury. Doma se svojí rodinou udržuje české i vietnamské tradice a chce je rozvíjet i nadále. Má ráda vietnamské jídlo a umí vietnamsky. V budoucnu by chtěla cestovat, zatím ale neví, kde by chtěla žít. V Chotěboři to kvůli menšímu kulturnímu vyžití zřejmě nebude. Přesto se tu cítí jako doma a kvůli hezkým vzpomínkám a rodině se sem bude vždycky ráda vracet.

Eliška, 26 let – respondent č. 4

Tabulka č. 5

Respondent	Typ rodiny	Počet sourozenců	Status	Partner	Bydliště
č. 4 – Eliška	homogenní	1	pracující	Vietnamec	bydlí v Praze, dojíždí do Chotěboře

Zdroj: autorka textu

Eliška žila až do svých šestnácti let ve Vietnamu a poté se přestěhovala za svým strýcem a tetou do Chotěboře. Z vlastní iniciativy by sem nikdy nepřijela, ale díky svým rodičům, kteří vše naplánovali a zařídili, neměla na výběr. Začátky pro ni byly hodně těžké, protože se jí stýskalo po domově a neuměla česky. Díky přátelskému prostředí a české babičce (paní na hlídání), ke které docházela na kurzy češtiny, a na kterou moc ráda vzpomíná, si časem zvykla. Žádné větší záliby nemá, protože je od pondělí do soboty pracovně vytížená, ráda si ale přečte knížku nebo zajde se svým vietnamským přítelem na procházku. Vietnamská kultura jí je bližší, sama se cítí být „čistokrevnou“ Vietnamkou a v udržování vietnamských tradic chce pokračovat, tak jak ji to učili rodiče. České svátky má také ráda a jak sama říká, slavit bude vše. Kde je její domov říci nedokáže, ale když žila v Chotěboři, byla spokojená. Vystudovala zde školu, našla si tu kamarády, jak ty české, tak vietnamské, ale v současné době žije v Praze, kde pracuje jako účetní. Do Chotěboře jezdí na svátky za rodinou, ale vrátit se sem natrvalo neplánuje, neboť si chce otevřít vlastní kavárnu a bojí se, že by se v malém městě neuživila.

Žaneta, 22 let – respondent č. 5

Tabulka č. 6

Respondent	Typ rodiny	Počet sourozenců	Status	Partner	Bydliště
č. 5 – Žaneta	homogenní	1	student	Čech	bydlí a žije v Chotěboři

Zdroj: autorka textu

Ze začátku odpovídala respondentka Žaneta na otázky velice stručně, ale postupem času se více rozpovídala. Od mládí žije s vietnamskými rodiči a mladším bratrem v Chotěboři. Chodila zde na základní i střední školu a v současné době studuje v Havlíčkově Brodě, kam denně dojíždí na Vyšší odbornou školu zdravotní. V dětství, se setkávala s narážkami svých spolužáků na to, že je Vietnamka, ale nyní už nic takového nepocítuje. Vždy měla více českých kamarádů a jsou jí také bližší. S ostatními Vietnamci žijícími v Chotěboři se příliš neschází, ale zná tu lépe dvě vietnamské kamarádky. Jak sama říká, kultura, ve které vyrůstala, je takový mix všeho, proto jí jsou blízké obě kultury. Sama se cítí být spíše Češkou, ale stále hodlá pokračovat ve vietnamských tradicích, ač v omezené míře. Jako malá krátce navštěvovala výtvarnou výchovu, ale nyní žádné větší záliby nemá a je spokojená doma, kde má svůj klid a pohodu. Se svým českým přítelem, občas vyrazí do společnosti, do kina nebo do zoo, ale nejráději jsou spolu sami doma. V Chotěboři je spokojená, cítí se tu jako doma a ráda by si tu po škole našla práci a usadila se zde. Líbí se jí tu, protože je to malé a klidné město.

Vojta, 49 – respondent č. 6

Tabulka č. 7

Respondent	Stav	Typ rodiny	Počet dětí	Ekonomická aktivita	Délka života v Chotěboři
č. 6 – Vojta	ženatý	homogenní	3	podnikatel	starousedlík

Zdroj: autorka textu

Vojta je jeden z prvních Vietnamců, který přišel do Chotěboře v osmdesátých letech. Rád vzpomíná na své začátky tu a oceňuje vstřícnost a ochotu místních lidí, kteří mu pomáhali. Nejdříve pracoval ve zdejší továrně a poté začal podnikat. Nyní provozuje se svojí vietnamskou ženou obchod s oblečením. Má tři děti, se kterými někdy zajde na bruslení, do kina či fotbalové sportovní utkání. Vojta je velmi společenský člověk, který si rád povídá s lidmi, a to jak s ostatními Vietnamci, tak i místními, se kterými

někdy zajde na pivo. Kvůli pracovní vytíženosti nemá na více aktivit čas. S úsměvem dodává, že i praní, uklízení a vaření doma je v podstatě jakási forma odpočinku. Má rád český humor a dodržuje také české tradice. Přesto však, že žije v Chotěboři už třicet let, postavil zde dům a cítí se tu jako doma, stále sebe vnímá jako Vietnamce a jednoho dne by se rád vrátil do Vietnamu, kde je jeho skutečný domov. Prioritou jsou pro něj však v tuto chvíli jeho děti a možnost trávit s nimi čas.

Vanda, 47 – respondent č. 7

Tabulka č. 8

Respondent	Stav	Typ rodiny	Počet dětí	Ekonomická aktivita	Délka života v Chotěboři
č. 7 – Vanda	vdaná	homogenní	3	podnikatelka	starousedlík

Zdroj: autorka textu

Vanda je milá, usměvavá paní, která žije v Chotěboři už dvacet pět let. Začátky pro ni byly těžké hlavně kvůli stesku po rodině, odlišnému počasí a většímu klidu, který zde byl oproti Hanoji, ale kolegyně z továrny jí hodně pomáhaly. Vanda je houževnatá, usměvavá žena, která si se vším dokáže poradit. Kromě práce v krámku s oblečením se dokáže postarat o celou domácnost a tři děti, kterým každý den vaří a pomáhá s domácími úkoly, i když má s nimi sama kvůli češtině problémy. Rodina je pro ni vším a pro děti se snaží dělat maximum. Na záliby jí příliš času nezbyvá, přesto někdy vyrazí s dětmi do kina a v létě s celou rodinou na kola nebo společně grilují na zahradě. Vanda zná díky své práci v Chotěboři hodně lidí a hlavně se sousedy a prodavačkami z práce má přátelské vztahy. Česky se stále učí a nemá problém vyřídit cokoli na úřadě. Bližší je jí ale vietnamská kultura a tradiční vietnamské jídlo. Kvůli dětem doma udržují i české tradice a slaví všechny svátky. Protože je Vanda výborná kuchařka, Vánoce se neobejdou bez kapra a bramborového salátu. Se svým vietnamským manželem společně postavili v Chotěboři rodinný dům a cítí se tu jako doma. Líbí se jí, že je to menší klidné město a zná tu své sousedy. Nevyklučuje však, že v pozdějším věku budou s manželem trávit více času ve Vietnamu. Rozhodujícím faktorem jsou jejich děti, se kterými by ráda zůstala v kontaktu.

Jindra, 49 – respondent č. 8

Tabulka č. 9

Respondent	Stav	Typ rodiny	Počet dětí	Ekonomická aktivita	Délka života v Chotěboři
č. 8 – Jindra	svobodný	samotář	–	podnikatel	starousedlík

Zdroj: autorka textu

Jindra přijel do České republiky už v osmdesátých letech kvůli studiu, ale z nejasných důvodů byl místo toho, krátce po příjezdu, poslán do chotěbořské továrny. Ve městě se usadil a na náměstí si otevřel malý krámk se zbožím všeho druhu. Žije bez rodiny samotářským životem, ale má spoustu přátel mezi místními. Začátky pro něj byly hodně těžké především kvůli neznalosti jazyka, protože neabsolvoval žádný kurz češtiny. Jindra je však velice inteligentní a pracovitý člověk, který se díky vlastní iniciativě naučil sám česky, jako málokterý Vietnamec. Povídání s ním bylo velikým přínosem. Podnikání Jindru zaměstnává od pondělí do pondělí. A takto pracuje každý den již patnáct let. Volný čas nemá, rád si ale popovídá ve svém krámk s kamarády, kteří ho sem chodí pravidelně navštěvovat. V létě rád chodí do lesa na houby a relaxuje. Je to skromný muž, který žádné tradice, kromě hlavních svátků, nedodrжуje, protože žije sám. V Chotěboři je spokojený, protože má přátelské vztahy s místními a to je vlastně hlavní důvod, který ho zde drží. Jak sám říká, až ho to tu přestane bavit, sbalí kufr a odjede domů, protože ač se chová jako Čech a má to tu rád, srdcem je Vietnamec a Vietnam je jeho skutečný domov. Budoucnost však nechává otevřenou, nic si neplánuje a není tedy ani jisté, zdali v Chotěboři zůstane napořád.

Zdeněk, 52 – respondent č. 9

Tabulka č. 10

Respondent	Stav	Typ rodiny	Počet dětí	Ekonomická aktivita	Délka života v Chotěboři
č. 9 – Zdeněk	ženatý	homogenní	2	podnikatel	starousedlík

Zdroj: autorka textu

Zdeněk patří také mezi první Vietnamce, kteří přišli do Chotěboře. Předtím, než se zde usadil natrvalo, však bydlel na několika místech České republiky. Společně se svojí vietnamskou ženou, která byla v době rozhovoru také přítomná, a která občas dodala nějakou zajímavost z jejich života, provozují ve městě obchod s oblečením a potravinami. Jelikož Zdeněk pracuje tři sta šedesát pět dní v roce, nezbyvá mu příliš

volného času na jeho zájmy. Především si však přeje zabezpečit rodinu a dětem poskytnout vzdělání. Na záliby prý bude mít víc času, až děti vystudují, a on bude v důchodu. Těší se, že bude chodit na ryby. O českou kulturu by se chtěl zajímat víc, přiznává ale, že mu velký problém dělá nedokonalá znalost češtiny, kvůli které mu uniká množství informací. V Chotěboři je s rodinou spokojený, má zde spoustu známých a dobrých rodinných přátel. Těmi jsou prodavačky z jejich krámků, které jeho rodině velmi pomáhají. Společně se přátelí i mimo práci a občas se navštěvují doma a v létě společně grilují. Zdeněk zde žije už více jak polovinu svého života a cítí se tu být doma. Vrátit se zpět do Vietnamu se ženou neplánuje, protože větší část jeho rodiny tam už nežije a jeho děti vyrostly a žijí v České republice. Nezamítá však možnost, že důchod budou trávit na cestách a část roku stráví ve Vietnamu a část roku v Česku.

David, 41 – respondent č. 10

Tabulka č. 11

Respondent	Stav	Typ rodiny	Počet dětí	Ekonomická aktivita	Délka života v Chotěboři
č. 10 – David	ženatý	homogenní	2	podnikatel	starousedlík

Zdroj: autorka textu

Při rozhovoru s Davidem nám dělala společnost jeho žena, která však do rozhovoru téměř nezasahovala. David přijel do České republiky už před dvaceti lety, začal se učit češtinu a na odborném učilišti v Ledči nad Sázavou studoval strojírenské technologie. Poté začal podnikat a před třinácti lety se přestěhoval do Chotěboře, kde si s manželkou otevřeli asijskou restauraci. Oba dva rozumí česky, jenom výslovnost jim dělá občas problém. Společně vychovávají dvě malé dcery, které jsou pro ně, dle charakteru výpovědí, vším. Aby se David postaral o rodinu, pracuje sedm dní v týdnu od rána do zavíracích hodin. Volný čas tedy prakticky nemá, ale když se chvilka přeci jen najde, rád chodí hrát s místními fotbal. V Chotěboři má díky provozování restaurace spoustu známých a přátel. Sám se necítí být pouze Vietnamcem, ale díky státnímu občanství, které získal, říká, že je už poloviční Čech. Také tradice, které s rodinou a dětmi udržují, jsou jak vietnamského, tak českého charakteru. V Chotěboři je spokojený, cítí se tu být doma a rád by zde s rodinou zůstal i v budoucnu. Nejvíce se mu tady líbí rytmus života, hodně aktivit pro rodiny s dětmi a kvalitní gymnázium.

4.2 Mladá a starší generace Vietnamců

V této podkapitole jsou uvedeny charakteristické znaky, kterými se vyznačují obě generace. Dále jsou zde také prezentovány hlavní body výzkumu, týkající se sociálních vztahů, veřejného života, trávení volného času, dodržování tradic a spokojenosti s životem ve městě, ve kterých se obě generace shodují, anebo naopak odlišují.

4.2.1 Mladá generace Vietnamců

Mladou generaci představují děti Vietnamců, které se v Chotěboři již narodily (respondenti č. 1, 3, 5) nebo zde vyrůstaly od dětství (respondent č. 2), popřípadě v období adolescence (respondent č. 4). Všichni zde studovali na základních školách a někteří následně pokračovali na místním gymnáziu (respondenti č. 2, 3, 5). Jejich společným znakem tak je, že zde prožili své dětství. V mladším školním věku se většina z nich (č. 1, 3, 5) v kolektivu svých spolužáků setkávala s narážkami na svůj etnický původ, které však během dospívání vymizely. Nyní mají s vrstevníky přátelské vztahy.

Tabulka č. 12 – Vztahy v kolektivu

Mladá generace – Vztahy v kolektivu		
Respondent	Vývoj vztahů	
	Dříve	Nyní
č. 1 – Kristýna	narážky, ponižování	přátelství
č. 2 – Anežka	tolerantnost	přátelství
č. 3 – Andrejka	drobné posměšky	přátelství
č. 4 – Eliška	posměšky	přátelství
č. 5 – Žaneta	posměch, psychické ponižování	přátelství

Zdroj: autorka textu

Část této mladé generace v současnosti stále studuje (č. 2, 3, 5) a dva respondenti (č. 1, 4) již pracují v Praze a do Chotěboře dojíždějí za svojí rodinou. Chotěboř nazývají domovem, kam jezdí více či méně pravidelně. Jejich činnosti a každodenní aktivity tvoří z velké části studijní a pracovní povinnosti, kvůli kterým převážná většina z nich prakticky nemá volný čas. Pokud ho mají, někteří se věnují sportu (č. 1, 2, 3), například běhání, plavání či bojovým uměním, četbě nebo vyrazí na procházku (č. 4). Každý tráví svůj volný čas po svém. Většinou se nevěnují zálibám, které by jim zabíraly podstatnou část dne. Shodují se v tom, že svůj volný čas v Chotěboři nyní věnují převážně své rodině a kamarádům, které tu mají.

Tabulka č. 13 – Trávení volného času

Mladá generace – Trávení volného času		
Respondent	Proměna priorit	
	Dříve	Nyní
č. 1 – Kristýna	sport, pěvecký sbor	rodina, přátelé
č. 2 – Anežka	karate, bicí, klávesy, dobrovolnictví	rodina, studium
č. 3 – Andrejka	karate, klavír, angličtina, počítače	rodina, studium
č. 4 – Eliška	čtení, relax, bruslení	příbuzní, přátelé
č. 5 – Žaneta	angličtina, počítače	relax, přítel

Zdroj: autorka textu

V době studií na základní a střední škole byli aktivní a ve velké míře navštěvovali nejrůznější volnočasové aktivity, ke kterým je vedli jejich rodiče. Toto zjištění podpory dětí ze strany rodičů se shoduje s výzkumem Národního institutu dětí a mládeže [2010]. Dále mladí také participovali na nejrůznějších školních i mimoškolních událostech a celkově se více účastnili veřejného života.

Tabulka č. 14 – Veřejný kulturní život

Mladá generace – Veřejný kulturní život		
Respondent	Preference	
	Dříve	Nyní
č. 1 – Kristýna	kulturní akce, kino	kulturní akce, restaurace
č. 2 – Anežka	kulturní akce, restaurace, kavárny	kulturní akce, kino
č. 3 – Andrejka	koncerty, kulturní akce, restaurace	kulturní akce, restaurace
č. 4 – Eliška	akce města	restaurace
č. 5 – Žaneta	sportovní utkání, akce města	restaurace

Zdroj: autorka textu

Respondenti z mladé generace nerozlišují přátele podle etnického původu. Někteří se cítí být Čechy (č. 1, 5), jiní Vietnamci (č. 4) a někdo nedokáže svoji identitu jednoznačně určit (č. 2, 3) díky vlivu vietnamské kultury, pod kterým vyrůstali. Zde se potvrzuje rozpor identit vietnamských dětí migrantů, které zmiňuje Eva Pechová a Jiří Kocourek [2006], viz kapitola stav dosavadního poznání.

Tabulka č. 15 – Přejímání tradic

Mladá generace – Přejímání tradic				Identita
Respondent	Dodržování tradic		Kulturní preference	
	Dosud	V budoucnu		
č. 1 – Kristýna	české, vietnamské	české, vietnamské	česká	česká
č. 2 – Anežka	české, vietnamské	české, vietnamské	česká	nelze určit
č. 3 – Andrejka	české, vietnamské	české, vietnamské	česká	nelze určit
č. 4 – Eliška	české, vietnamské	české, vietnamské	vietnamská	vietnamská
č. 5 – Žaneta	české, vietnamské	české, vietnamské	obě	česká

Zdroj: autorka textu

Někteří mají své blízké přátele vietnamského původu (č. 2), jiní si zase více rozumí s Čechy a někdy se jim stává, že si se samotnými Vietnamci nemají co říci (č. 1, 3, 5). Dokonce se ukázalo, že podstatná část respondentů z mladé generace Vietnamců (č. *1, 3, 5) má za partnera Čecha. Dále je zajímavé, co ukázaly stravovací návyky, kde drtivá většina respondentů upřednostňuje vietnamské pokrmy (č. 2, 3, 4, 5) a ráda by v budoucnu, alespoň v omezené míře, pokračovala v dodržování některých vietnamských tradic. To se týká především oslav nového lunárního roku, který mají všichni rádi. Což se shoduje s tvrzením Iva Vasiljeva [2006], které je zmíněno v kapitole stavu dosavadního poznání. Mladším jsou však z větší části bližší české zvyky a tradice (č. 1, 2, 3), díky vlivu českého prostředí, ve kterém vyrůstali.

Chotěboř vnímají mladí respondenti (č. 1, 2, 3, 5) jako svůj domov, kam se budou vždycky rádi vracet. Všichni kvůli své rodině a přátelům, někteří také kvůli svým vzpomínkám (č. 3) a určitému zázemí (č. 4).

Tabulka č. 16 – Vazba na Chotěboř

Mladá generace	
Respondenti	Vazba na Chotěboř
č. 1 – Kristýna	domov, babička, přátelé
č. 2 – Anežka	domov, rodina
č. 3 – Andrejka	domov, rodina, vzpomínky
č. 4 – Eliška	zázemí, rodina, přátelé
č. 5 – Žaneta	domov, rodina, přátelé

Zdroj: autorka textu

Mají však rozdílné představy o tom, jestli zde budou žít i v budoucnu. Část z nich (č. 2, 3, 5) vnímá Chotěboř jako malé klidné město, kde není příliš možností a kulturního využití, někteří (č. 1) naopak v tomto charakteru spatřují výhody města.

4.2.2 Starší generace Vietnamců

Část respondentů starší generace, představuje ty Vietnamce (č. 6, 8, 9), kteří přišli do Chotěboře za prací do místní továrny, už v osmdesátých letech, na základě mezivládních dohod. Celý projekt byl veden v rámci studia, ale ne všem byl například poskytnut kurz češtiny. Respondentka č. 7 se zde usadila po roce 1989 a respondent č. 10 přišel do Chotěboře před třinácti lety. Všichni běžně češtině rozumí, ale někteří s ní mají problémy i přesto, že tu žijí více, jak polovinu svého života. Někteří respondenti (č. 9) tento fakt vnímají jako určitou bariéru, která jim znemožňuje větší participaci na veřejném životě a komunikaci s místními. S těmi však mají velice přátelské vztahy, za což jsou vděční. Místní jim ochotně pomáhali v nelehkých začátcích, když byli daleko od domova.

Tabulka č. 17 – Vztahy s místními

Starší generace	
Respondent	Vztahy s místními
č. 6 – Vojta	příjemní, přátelští lidé, dobré vztahy
č. 7 – Vanda	hodní lidé, vzájemná pomoc, přátelé
č. 8 – Jindra	slušní, příjemní lidé, žádný problém s lidmi, přátelé
č. 9 – Zdeněk	hodní lidé, přátelé, žádný problém
č. 10 – David	přátelští

Zdroj: autorka textu

Potvrzuje se, že pro starší generaci je základem jejich rodina a děti, jak zmiňuje Kateřina Nováková [2006], viz stav dosavadního poznání. Těm se snaží dávat maximum, ať už výchovy a kulturních tradic, vzdělání nebo finančního zajištění. To prakticky řídí a ovlivňuje celý život starší generace. Je tudíž zřejmé, že rozhodnutí o tom, kde se usadí v budoucnu (č. 6, 7, 9), závisí především na tom, v jaké zemi budou žít jejich děti. Je zajímavé, že se respondenti starší generace Vietnamců (č. 6, 7, 9, 10) cítí být v Chotěboři jako doma. Zvykli si tu (č. 8, 9), město jim vyhovuje svým klidným rázem (č. 10) a oceňují přívětivé podmínky pro rodiny (č. 6, 7, 9, 10).

Tabulka č. 18 – Vazba na Chotěboř

Starší generace	
Respondenti	Vazba na Chotěboř
č. 6 – Vojta	domov, rodina, děti, postavený dům
č. 7 – Vanda	děti, domov, známí lidé
č. 8 – Jindra	přátelé, zvyk
č. 9 – Zdeněk	domov, zvyk, děti, nemovitost, známí lidé
č. 10 – David	rodina, domov, město jako takové

Zdroj: autorka textu

Většina (č. 6, 7, 8) však přiznává, že na Vietnam nikdy nezapomněla a stále se cítí být Vietnamci i když se snaží chovat jako Češi, protože zde žijí. Všem je bližší vietnamská kultura, ale kvůli svým dětem dodržují i české tradice (č. 6, 7, 9, 10).

Tabulka č. 19 – Přejímání tradic

Starší generace – Přejímání tradic			Identita
Respondent	Dodržování tradic	Kulturní preference	
č. 6 – Vojta	české, vietnamské	vietnamská	vietnamská
č. 7 – Vanda	české, vietnamské	vietnamská	vietnamská
č. 8 – Jindra	české	vietnamská	vietnamská
č. 9 – Zdeněk	české, vietnamské	vietnamská	nelze určit
č. 10 – David	české, vietnamské	vietnamská	nelze určit

Zdroj: autorka textu

Všichni jsou velice pracovně vytížení s tím, že jim na záliby nezbyvá téměř žádný volný čas. Když už nějaký mají, tak ho věnují především aktivitám se svými dětmi (č. 6, 7, 9, 10).

Tabulka č. 20 – Trávení volného času

Starší generace – Trávení volného času		
Respondent	Preference	
	Nyní	Do budoucna
č. 6 – Vojta	"Ne, nemám.", aktivity s dětmi	–
č. 7 – Vanda	rodina, kolo, grilování	cvičení
č. 8 – Jindra	"Nemám volný čas.", houbaření	neplánuje
č. 9 – Zdeněk	"My chceme, ale nemáme čas.", rodina	rybaření, cestování
č. 10 – David	"Vůbec nemám čas jenom pro sebe", aktivity s dětmi, fotbal	dovolená

Zdroj: autorka textu

Výjimečně, jen několikrát do roka, navštíví restauraci (č. 6, 8, 9, 10), kino (č. 6, 7) či fotbalové utkání (č. 10).

Tabulka č. 21 – Veřejný kulturní život

Starší generace	
Respondent	Veřejný kulturní život
č. 6 – Vojta	návštěva restaurací, kino
č. 7 – Vanda	oslava Nového roku, kino
č. 8 – Jindra	návštěva vietnamské restaurace
č. 9 – Zdeněk	návštěva restaurací
č. 10 – David	návštěva restaurací, fotbalové utkání

Zdroj: autorka textu

Možnost mít více času a koníčků spatřují všichni až v důchodovém věku. Někteří by se chtěli věnovat například sběru hub (č. 8), chytání ryb (č. 9), oblíbenému sportu (č. 7) nebo cestování (č. 6, 9). Svoje stáří chtějí prožít v blízkosti svých dětí a vnoučat (č. 6, 7, 9, 10).

4.3 Výzkumné otázky

1. Jak se zapojují Vietnamci do veřejného života?

Ukazuje se, že se mladá i starší generace Vietnamců do veřejného života v Chotěboři příliš nezapojuje, což je z velké části podmíněno jejich časovými možnostmi. Starší generace chodí prakticky jen na akce, které se týkají jejich dětí.

„Jo, jo chodim. Do kina s dětmi nebo se podívat na fotbal nebo hokej. A taky bruslit s dětmi...” (respondent č. 6: Vojta, 49 let)

„Jo, jo. Když jsme si udělali vždycky nějaký ten čas, tak jsme tam taky chodili. Manželka s dětmi třeba zajdou i do kina nebo do knihovny, když jsou tam nějaké akce pro děti.“ (respondent č. 10: David, 41 let)

Bez jejich přítomnosti vyráží za kulturou a veřejným životem ve městě jen zřídka. Někteří z nich zajdou výjimečně do hospody nebo na sportovní utkání.

„...My nemáme času tolik jako vy a nemůžeme sedět někde v hospodě a povídat, tak na to čas nemáme. Výjimečně třeba někdy, když někdo slaví, tak se tam všichni sejdem,

třeba padesát lidí, sto lidí, tak tam si sedneme třeba na celý den nebo večír jo a bavíme se, ale jinak nemáme šanci, není na to čas.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

„Jo, sem tam. Když bude čas, tak hned. A také fandím hokeji, vlastně cokoliv, hlavně když je to sport.“ (respondent č. 10: David, 41 let)

Ukázalo se, že se mladí veřejného života v Chotěboři účastní už jen omezeně. Důležité je říci, kolik času vlastně tráví v Chotěboři, protože většina z nich studuje (č. 2, 3) nebo pracuje (č. 1, 4) v jiném městě. Odpovědi na otázku „Kolik času trávíš v Chotěboři?“ se poměrně liší. Část z nich je v Chotěboři každý den (č. 5), někteří sem jezdí jen přes víkendy (č. 1, 2, 3) a jiní tráví v Chotěboři ještě méně času (č. 4). V dobách svého dětství se však všichni zástupci mladé generace aktivně zapojovali do kulturního a společenského dění města.

„No už málo, protože teď pořád pracuju a mám jenom jeden den v týdnu volno a to prospím většinou do těch jedenácti.“ (respondent č. 4: Eliška, 26 let)

„No, jezdím tam téměř každý víkend nebo každý druhý víkend a potom když jsou třeba zkoušky, tak tam jsem třeba pět dnů v kuse a pak jedu do Prahy. Ale spíš jsem tam teď málo.“ (respondent č. 2: Anežka, 22 let)

Mladá generace přiznává, že dříve byla aktivnější a do veřejného života se zapojovala více. Názory mladých, se shodují v tom, že jim nyní chybí v Chotěboři větší kulturní vyžití, že prakticky není kam vyrazit za kulturou. Často zmiňovaný důvod, který je také vede k větší pasivitě, je absence jejich přátel, kteří nejsou v Chotěboři a jim samotným se za “kulturou“ nechce. Každý z nich občas vyrazí do kavárny nebo hospody. Někteří zajdou do kina a menší část z nich se také účastní některých větších místních akcí, jako jsou například pivní slavnosti.

„Tady snad ani moc kulturní vyžití není.“ (respondent č. 5: Žaneta, 22 let)

„To spíš dřív jsem chodila do Vočí (studentský bar s názvem Velký Vočí) nebo tak, ale teďka tady není s kým, většinou když jsem tady tak tady nikdo není. Takže jsem většinou s našima doma, celý víkend...“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

2. Jak jsou celkově spokojeni s životem ve městě?

Obě generace se shodnou na tom, že jsou v Chotěboři spokojené. Nejčastěji město charakterizují jako malé a klidné, kde se všichni znají a cítí se zde bezpečně. V neposlední řadě také často oceňují místní gymnázium a kvalitu jeho vzdělání. Jediné, co by však mladí i starší Vietnamci ocenili a co jim tu chybí, je bazén.

„Jsem tady spokojená, byla jsem dva roky v Pardubicích na veřejce, ale vždycky jsem se sem ráda vracela a byla jsem radši tady než tam.“ (respondent č. 5: Žaneta, 22 let)

„To městečko je takový hezký, ale taky tu mají i dobrou školu, gympl. Pro dítě je to budoucnost, to se mi líbí no... Takovej dobrej rytmus života tady je, pro rodinu je to tady takový příjemný...“ (respondent č. 10: David, 41 let)

„Bazén...Mě chybí bazén, protože všichni jezdí do Brodu, do Hlinska, no nevim, lepší by to bylo v Chotěboři.“ (respondent č. 1: Kristýna, 22 let)

„No v Chotěboři je tady zimní i letní stadion, kino i sportovní hala, akorát v létě nám chybí bazén.“ (respondent č. 9: Zdeněk, 52 let)

Je zajímavé, že se obě generace také do jisté míry shodnou na tom, že se tu cítí jako doma. Mladí především kvůli tomu, že zde prožili dětství, mají zde rodinu a hezké vzpomínky. Starší generace pak především z důvodu, že je tady už zvyklá, žije zde dlouho, má zde rodinu a nemá problémy s místními.

„Víte co, tady je to jako náš domov. Ve Vietnamu jsem žil dvacet let, ale tady už jsem třicet let, tak už tady žiju víc jak půlku svého života.“ (respondent č. 9: Zdeněk, 52 let)

„Určitě se tady cítím doma. Tady žiju celý svůj život. No určitě se tady cítím víc doma, než v Praze, i když v Praze už jsem taky hodně zabydlená no...“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

„Jo, asi určitě v Chotěboři. Vždycky když říkám doma, tak myslím v Chotěboři...“ (respondent č. 2: Anežka, 22 let)

Jak se ukázalo, oběma generacím se v Chotěboři celkově líbí. Chtěli by zde však žít i v budoucnu? Každá generace má na to trochu jiný pohled. Všichni Vietnamci z řad starší generace se shodují na tom, že budoucnost neplánují. Není tedy zřejmé, zdali zde

zůstanou, odjedou na stáří do Vietnamu nebo to budou kombinovat.

„Nikdy nemyslim, co tady budu dělat, nemyslim na budoucnost...Pokud mě to tady přestane bavit, tak se vrátím domů, ale nevím, kde skončím, protože už jsem tady zvyklej.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

V mladší generaci převažuje názor, že se do Chotěboře budou vždycky rádi vracet, ale neumějí si představit zde žít. Některými důvody jsou například nedostatečné kulturní vyžití, špatné pracovní uplatnění nebo jejich cestovatelské plány.

„Třeba kdyby ses mě pak zeptala, kde bych si představovala svoji budoucnost, tak to fakt nevím, ale v Chotěboři by to asi nebylo. Ráda se sem budu vracet, ale jak říkám, je to tady takový mrtvý a myslím, že pro mladý lidi to musí být hodně takový ubíjející.“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

3. Jaké mají vztahy s majoritní společností a vietnamskou komunitou?

Jaké jsou vzájemné vztahy uvnitř vietnamské komunity? Tato otázka ukázala překvapivé zjištění. Nelze na ni totiž jednoznačně odpovědět, protože názory na to, jak moc se místní Vietnamci znají navzájem, se liší nejen mezigeneračně, ale také uvnitř mladší a starší generace. Nejednotný názor se projevuje především v souvislosti s příchodem nově příchozích Vietnamců.

„My se známe hodně. Jako my jsme tady daleko od domova, tak se spolu musíme kamarádit a pomáhat si.“ (respondent č. 9: Zdeněk, 52 let)

„...Ale ty nový Vietnamci jsou trochu jiný, víte co takhle, já jsem jinej člověk, já jsem mezi lidma, že jo, tak s nima popovídám, ale dejme tomu, že ty co jsou tady noví, dole pod náměstím jsou dva a ještě tady vedle "DMka", tak oni jsou..jako oni se nechtěli kamarádit, oni jsou spíš jako samotáři.“ (respondent č. 6: Vojta, 49 let)

„Jo, jsme normální kamarádi, kdykoliv, co potřebujeme, tak sedneme, popovídáme.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

„Úplně všichni ne. Někoho známe dobře, hlavně dřív a to byli všichni moc hodní, ale teď je hodně lidí zlých, tak my taky opatrný, že to nejde. Není to sranda.“ (respondent č. 7: Vanda, 47 let)

„Jo, známe se už dlouho. Nejdřív jsme spolu podnikali, takže už se známe z vietnamský tržnice. Jako všichni se neznáme, ale většina jo. Víme o sobě.“ (respondent č. 10: David, 41 let)

„No, já si myslím, že my se tak nějak všichni známe, minimálně že víme, že tam tahle rodina bydlí a co dělá...některý ty rodiny známe už dlouhou dobu, co tam taky žijou, takže k nim máme blíž a víme třeba, i jak to mají doma a tak a s některýma se bavíme míň, jen tak že víme, že tam jsou no...“ (respondent č. 2: Anežka, 22 let)

„My se známe...nebo známe, my se pozdravíme, že je to taky Vietnamec, ale jinak vůbec.“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

Obě generace se však shodnou na tom, že se v posledních několika letech odehrál určitý vývoj v místní komunitě. Respektive stalo se to, že se Vietnamci už společně nescházejí tolik, jako tomu bylo dříve. Jako jeden z důvodů toho, zmiňují hospodářskou krizi.

„...třeba jako dřív, to už je dlouho (smích), tak se dělaly takový oslavy a to bylo třeba jednou za měsíc, že se sešli Vietnamci z celý Vysočiny... Pak nějak, myslím si, jak začala ta krize, tak se ty oslavy rušily, už byly míň, protože na to nebyly peníze moc a teďka se zase občas něco dělá, takže se to možná trochu zase vrací, ale už je to mnohem slabší ta tendence, takže už jsou ty rodiny takový víc samostatný a nebavěj se s nikým, než třeba dřív, kdy jsme se jako komunita víc scházeli.“ (respondent č. 2: Anežka, 22 let)

„Teďka poslední dobou, jak je ta krize, tak nám ten obchod nejde tak, jak to bývalo, tak člověk na to teď nemá moc času a děti rostou a každéj má svoje povinnosti.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

Jaké má mladší a starší generace vztahy s místními? Setkávají se s ochotou nebo naopak negativními postoji? Výzkum naznačuje, že starší generace popisuje místní obyvatele jako velice přátelské a vstřícné vůči jim samotným. Zejména pak v souvislosti s jejich nelehkým začátkem tady. Vzájemné vztahy pak jednohlasně označuje za bezproblémové.

„Krásný tady v Chotěboři, lidi byli strašně hodní, cokoliv jsme potřebovali, tak lidi bez myšlenek pomohli.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

„No, už jsem tady třicet let, ale tak musím vycházet, jinak bych tady už nemusel být, že jo (smích). Ale já myslím, že tady lidi v Chotěboři jsou podle mě příjemní...”
(respondent č. 6: Vojta, 49 let)

V mladší generaci se naopak projevuje názor, že ne vždy, k nim bylo jejich okolí tolerantní. Některé zkušenosti mladých, ze školních lavic, naznačují, že byli například slovně napadáni, kvůli své rase. Zároveň se však ukazuje, že tato netolerance ve škole mizí s postupným dospíváním dětí.

„Tak jako když jsem byla mladší...tak to se třeba někdo ozval, já nevím, že říkali, že se mě třeba smáli "ping pong"... Ale nějaký výraznější útoky nebo něco podobného, nikdy nic takového nepřišlo... Čím jsem starší, tak tím míň se to objevuje určitě, teďkom třeba vůbec.” (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

„Třeba ve škole, tak mě i šikanovali třeba psychicky, ale tak jako vyrostli z toho, ale spíš když jsem byla menší nebo tak, tak jsem si toho všímala, že se mi třeba smáli nebo tak, ale teď už ne. Na druhou stranu se třeba vždycky někdo najde, kdo se zajímá o moji kulturu.” (respondent č. 5: Žaneta, 22 let)

„No, hlavně na základce, teď už si to nedovolí...Teď to jsou nejlepší kamarádi, ze sebe dělají, ale před tím mě hodně ponižovali, že jsem Vietnamka, že tam nepatřím a takový. Ale to byla základka, teď to беру všechno jinak.” (respondent č. 1: Kristýna, 22 let)

4. Jakým způsobem tráví svůj volný čas?

Otázka trávení volného času přinesla téměř jednoznačnou odpověď. Obě generace se shodují, že na volný čas, jim paradoxně moc času nezbyvá. Zástupci starší generace se shodli do jednoho na tom, že kvůli pracovním povinnostem a starosti o domácnost nemají prakticky čas na nic jiného. V práci tráví denně v průměru deset až dvanáct hodin a to včetně pracovních dnů, víkendů a svátků. Zbytek času věnují rodině. Nedá se tedy mluvit o tom, že by měli nějaké větší zájmy. Provozují jen nárazové aktivity, mezi které patří například plavání, zahradničení a letní grilování nebo výjimečně posezení s přáteli. Na otázku „kolik mají volného času“, „jak ho tráví“ a zdali „mají nějaké koníčky“, odpovídají následovně:

„To vůbec nemám čas několik hodin denně jenom pro sebe, to vůbec, práce je jako furt (smích). Pořád je co dělat.” (respondent č. 10: David, 41 let)

„Ne. My chceme, ale nemáme čas. Potom chci chodit na ryby, ale zatím teďkom ještě nemám čas. A Anežka ráda pěstuje kytičky.“ (respondent č. 9: Zdeněk, 52 let)

U mladé generace se také nejčastěji vyskytuje slovní spojení nedostatek – času, který je u většiny zapříčiněn studijní vyčerpáním. Zástupci mladší generace se dále shodují v tom, že v mladším věku měli více volnočasových aktivit. Oblíbenou zálibou byla například hra na hudební nástroj, sportovní aktivity nebo kreslení a četba. V současné době tráví svůj volný čas například tím, že vyrazí do kina či za kulturou. Takto odpovídali na otázky „kolik času věnuješ škole“, „máš nějaký větší koníček“ a „co děláš ve volném čase“:

„Tak je to hodně času no... Jako vždycky na medicíně se musíš připravovat do školy, ale teďka je toho fakt dost no. Takže normálně jsem chodila i víc ven, třeba do kina nebo na nějaký diskuzi a tak, ale letos je to takový drsnější a není na to čas.“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

„Já ne. Dřív mě bavilo čtení, ale teď jsem čím dál tím línější.“ (respondent č. 4: Eliška, 26 let)

„Ráda plavu a ráda chodím jako by za kulturou, do kina, do divadla...“ (respondent č. 1: Kristýna, 22 let)

5. Udržují vietnamské tradice či přejímají české?

Obě generace se shodnou na tom, že je dobré udržovat české i vietnamské svátky a tradice. Už se však neshodnou v názoru, která z kultur je jim bližší. Ukázalo se, že starší generaci je jednoznačně bližší vietnamská kultura. A české tradice prakticky udržují spíše kvůli svým dětem. Zatímco mladá generace Vietnamců nemá jednoznačné preference. Některým je bližší vietnamská kultura, jiným česká a někomu jsou blízké obě dvě.

„Tak pro nás, ty vietnamský. A pro děti zase ty český, takže slavíme všechny ty český svátky kvůli dětem.“ (respondent č. 10: David, 41 let)

„No já nevím, teď to vypadá jako osmdesát procent ta vietnamská a někdy..no asi víc ta vietnamská.“ (respondent č. 4: Eliška, 26 let)

„No, to bych takhle neřekla, jestli je mně nějaká bližší, tak nějak oboje dvoje.“
(respondent č. 5: Žaneta, 22 let)

Je zajímavé, že zástupci starší generace nemají jednotný názor na to, kým se cítí být, jestli více Vietnamci nebo Čechy. Je to poměrně překvapivé zjištění, protože při volbě preference kultury všichni upřednostnili tu vietnamskou. Na otázku „zdali se cítí být více Čechy nebo Vietnamci“ odpovídají následovně:

„Já to řeknu upřímně. Já se chovám jako Čech, protože tady bydlím v Čechách. Chovám se jako Čech, dělám všechny věci jako Čech, ale pořád se cítím jako Vietnamec. Já jsem Vietnamec a nikdy to nevyměním.“ (respondent č. 8: Jindra, 49 let)

„To těžko říci takhle. Nejde to takhle srovnat, protože už tady člověk žije dlouho..to těžko říci. Nejde to úplně srovnat. Ale když už jsme dostali to české občanství, tak jsme Čechy. Necítím se úplně jako Čech, ale taky ne úplně jako jenom Vietnamec, takže něco na půl.“ (respondent č. 10: David, 41 let)

Ani mladá generace nemá jasnou či jednoznačnou představu o tom, „kým se cítí být, jestli Vietnamci nebo Čechy.“

„Češka.“ (respondent č. 1: Kristýna, 22 let)

„Já vždycky říkám, že nevím. To je takový dost zvláštní, je to takový, nedá se říct ani jedno ani druhý, není to úplně černo bílý je to taková šedá. Nedokážu se takhle nějak definovat. Něco mezi no.“ (respondent č. 3: Andrejka, 21 let)

V dodržování některých vietnamských tradic by však většina z nich ráda v budoucnu pokračovala.

„Pro mě je hezký, že jsem vlastně mohla vidět obojí a určitě se mi líbí některý vietnamský věci a některý český, takže myslím si, že z toho bude nějaká ta kombinace toho všeho, s tím že pořád vím, že jsem asi trochu víc v tom českým prostředí, takže asi ta větší část ve mně bude česká...“ (respondent č. 2: Anežka, 22 let)

Závěr

Cílem bakalářské práce s názvem „Vietnamská komunita a její sociální začlenění do lokální společnosti“ bylo zmapovat vietnamskou komunitu v Chotěboři a zjistit míru jejího sociálního zapojení. V samotném šetření byla pozornost věnována především kulturní, interaktivní a identifikační dimenzi. Vietnamci byli rozděleni na mladou a starší generaci a byla u nich porovnávána oblast sociálních vztahů, veřejného života, trávení volného času, udržování tradic a jejich celková spokojenost ve městě.

Ve výsledku se podařilo shromáždit veškeré výpovědi respondentů, které reagují a tím současně odpovídají na předem stanovené výzkumné otázky. Výzkumného cíle bylo tedy tímto dosaženo. Ukázalo se, že se Vietnamci veřejného života ve městě příliš neúčastní, a to především z časových důvodů. Starší generace je zaneprázdněna pracovními povinnostmi, které jim brání na větší participaci. Účastní se pouze aktivit, ve kterých jsou zapojeny jejich děti. Sami na žádné kulturní akce nechodí. U mladé generace se účast na veřejném životě odvíjí od míry času, který jim zbývá po naplnění školních nebo pracovních povinností. Nejvíce se do kulturního a společenského života ve městě mladí zapojovali v době dětství a dospívání, kdy navštěvovali základní, popřípadě střední školu v Chotěboři.

Problematika nedostatku času se také ukázala zásadní v odpovědi na otázku trávení volného času, kterého mají Vietnamci pomálu. Starší generace tráví většinu času v práci. Veškerý svůj volný čas pak věnuje rodině a volnočasovým aktivitám, které souvisí s jejich dětmi. Větší zájmy ani koníčky starší generace nemá. Mladá generace je zaneprázdněna studiem nebo pracovními povinnostmi, ale přesto má více volného času než generace starší. Volný čas tráví podobně jako Češi a to tím, že si na základě svých zájmů aktivity vybírá a věnuje se jim.

Z výzkumu dále vyplynulo, že místní Vietnamci mají dobré a přátelské vztahy s obyvateli města. Starší generace si především pochvaluje ochotu místních a jejich pomoc v nelehkých začátcích jejich příchodu. Někteří respondenti starší generace dokonce označují určité své místní české přátele za součást rodiny díky vzájemným vztahům, které udržují. To naznačuje zvýšenou emocionální podporu, o které píše Petr Vašát a Josef Bernard [2015] v souvislosti s integrací přistěhovalců. Ukázalo se, že mladí Vietnamci sice byli v raném školním věku vystavováni posměškům od svých

vrstevníků, ale v současné době, již nic takového nepocítují. Obě generace mají mezi místními spoustu známých a blízkých přátel. Nelze tedy tvrdit, že by se potvrdila uzavřenost vietnamské komunity vůči svému okolí, o které píše Martina Cichá [2010] a je prezentována ve stavu dosavadního poznání. Na úrovni interaktivní dimenze tedy lze pozorovat přijetí Vietnamců do lokální společnosti

Ač jsou vztahy mezi místními Vietnamci přátelského charakteru, vietnamská komunita už není to, co bývala. Situace se změnila například díky příchodu nových Vietnamců, dospívání mladé generace a hospodářské krizi. V současné době se již všichni Vietnamci navzájem neznají a někteří ani nemají potřebu bližšího poznání ostatních. Obě generace se shodnou na tom, že se jednotlivé rodiny více osamostatnily a už se nevidají tolik, jako tomu bylo dříve.

Výzkum ukazuje, že obě generace přejímají kulturu a dodržují české i vietnamské zvyky a tradice. Vietnamcům se tedy podařilo do jisté míry přiblížit se k úspěšné integraci na úrovni kulturní dimenze. Starší generace však stále upřednostňuje vietnamské tradice a zvyky. České svátky dodržují především kvůli svým dětem. Je však zajímavé, že se někteří členové starší generace necítí být pouze Vietnamci, ale částečně také Čechy. Přesto však na Vietnam nikdy nezapomínají a se svými rodinami, které tam žijí, jsou stále v kontaktu. To potvrzuje rodinnou soudržnost, o které píše Ivo Vasiljev [2006], viz kapitola stavu dosavadního poznání. Jasně ve své identitě nemá ani mladší generace. To se potvrzuje zase tvrzením Evy Pechové a Jiřího Kocourka [2006] o kulturním dualismu, které je prezentováno v kapitole stavu dosavadního poznání. Přesto, že je mladé generaci bližší spíše česká kultura, mají jasno v tom, že do budoucna chtějí pokračovat i v dodržování některých vietnamských svátků. Avšak v porovnání se starší generací, pouze v omezené míře.

Ukázalo se také, že jsou Vietnamci v Chotěboři spokojeni. Starší generaci se líbí životní rytmus klidného města, který nabízí přívětivé podmínky pro rodiny s dětmi. Oceňují dobré vztahy s místními a také kvalitu vzdělávání místního gymnázia. Mladí zase Chotěboř vnímají jako místo, kde vyrůstali, kde mají svoji rodinu, přátele a vzpomínky. Obě generace se tu cítí jako doma, což je zajímavé zjištění především z pohledu starší generace. Je tedy patrné, že na úrovni identifikační dimenze došlo k úspěšnému začlenění do lokální společnosti.

Není však jisté, co se stane s místní vietnamskou komunitou v dalších letech a zdali tu budou žít i další generace Vietnamců. Šetření naznačuje, že ač mladí vnímají Chotěboř jako svůj domov, kam se budou vždy rádi vracet, v budoucnu zde nechtějí zůstat, především kvůli horšímu pracovnímu uplatnění. To vyvolává další diskuzi, které by bylo zajímavé věnovat pozornost. Mladí totiž nepočítají s tím, že by v podnikatelské činnosti svých rodičů pokračovali. To se shoduje se zjištěním Sdružením pro integraci a migraci [2013], které je prezentováno v kapitole stavu dosavadního poznání.

Myslím si, že tato bakalářská práce má jistý přínos v podobě kulturního obohacení. O vietnamské komunitě žijící v lokální společnosti města Chotěboř už třicet let totiž doposud nebyly k dispozici žádné informace ani materiály. Díky výpovědím samotných Vietnamců práce nejen srovnává u vybraných témat postoje mladé a starší generace, ale také mapuje vietnamskou komunitu jako takovou. Výpovědi respondentů přinášejí zajímavé historické souvislosti, které městem nebyly doposud zaznamenány ani nikterak publikovány. Šetření rovněž ukázalo, že se vietnamská komunita v Chotěboři postupem času proměňuje. A to jak v interakci mezi sebou navzájem, tak i s majoritní společností. Počáteční uzavřenost vietnamské komunity, která byla způsobena neznalostí českého jazyka a kulturního prostředí, začala díky adaptaci Vietnamců postupně mizet. Změnu vyvolalo také narození a dospívání dětí Vietnamců, které se přirozeně začlenily do lokální společnosti. Ani starší generace Vietnamců nezůstala uzavřenou skupinou díky své snaze seznámit se s českou kulturou, zvyky a tradicemi. Přestože část starší generace stále vnímá český jazyk, jako určitou komunikační překážku, mezi majoritou mají Vietnamci své přátele.

Další vývoj vietnamské komunity v Chotěboři bude záviset především na současné mladé generaci, neboť starší generace Vietnamců svůj domov v Chotěboři neopustí, pokud jejich děti zůstanou žít v České republice. Větší část mladé generace Vietnamců však zřejmě kvůli nedostatečným možnostem pracovního uplatnění a kulturního vyžití z Chotěboře postupně odejde.

V souvislosti s tímto výzkumem se nabízejí další neprobádané otázky, na které by bylo vhodné v budoucnu navázat. Jako například: podoba dalšího vývoje vietnamské lokální komunity nebo komparace nově příchozích Vietnamců se starousedlíky, kteří se liší v mnoha ohledech.

Seznam použité literatury

- Bahenský, František. 2010. *Etnicita v historické perspektivě*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- Baršová, Andrea, Pavel Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politika v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně a Mezinárodní politologický ústav.
- Bittnerová, Dana, Mirjam Moravcová (eds.). 2005. *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Praha: Sofis.
- Bosswick, Wolfgang, Fridrich Heckmann. 2006. *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities*. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- Brouček, Stanislav. 2003. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- Brouček, Stanislav. 2003a. *Český pohled na Vietnamce: mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- Budilová, Lenka, Tomáš Hirt (eds.). 2005. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Člověk v tísní.
- Cichá, Martina. 2010. „Integrace Vietnamců do české společnosti v teorii a praxi.“ Pp. 72-89 in Ivona Barešová (ed.). *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Disman, Miroslav. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- Drbohlav, Dušan. 2001. „Reemigrace volyňských a „černobylských“ Čechů.“ Pp. 107-114 in Tatjana Šišková (ed.). *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál.
- Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Ičo, Jan. 2010. „Východiska, podmínky a historie příchodu Vietnamců do ČR (ČSR).“ Pp. 8-19 in Ivona Barešová (ed.). *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Jandourek, Jan. 2007. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- Jandourek, Jan. 2012. *Slovník sociologických pojmů 610 hesel*. Praha: Granada Publishing.

- Keller, Jan. 1992. *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Kocourek, Jiří. 2006. „Kořeny vietnamské migrace do ČR před rokem 1989.“
„Vietnamci v současné ČR.“ Pp. 94-120 in Jan Černík (eds.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská.
- Kocourek, Jiří. 2006a. „Vietnamci v ČR.“ Pp. 46-62 in Yana Leontiyeva (ed.).
Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové). Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Martínková, Šárka. 2006. „Česko-vietnamské vztahy.“ Pp. 86-93 in Jan Černík (eds.).
S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: Nakladatelství H & H Vyšehradská.
- Martínková, Šárka. 2008. „Sociabilita vietnamského etnika v Praze.“ Pp. 167-210
in Zdeněk Uherek, Zuzana Korecká, Tereza Pojarová (eds.). *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- Možný, Ivo. 2006. *Rodina a společnost*. 1. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Murphy, Robert F. 1998. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Národní institut dětí a mládeže. 2010. *Na křižovatce kultur*. [Praha]: Národní institut dětí a mládeže.
- Pechová, Eva, Jiří Kocourek. 2006. „Děti a rodina.“ Pp. 160-162 in Jan Černík (eds.).
S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská.
- Pechová, Eva. 2006. „Vietnamské tradiční svátky a oslavy.“ Pp. 56-67 in Jan Černík (eds.).
S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská.
- Phung Thi Phung Hien. 2006. „Poznámky a komentáře k výchově a vzdělávání ve Vietnamu – tradice a současnost.“ Pp. 130-142 in Jan Černík (eds.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská.
- Průcha, Jan. 2001. *Multikulturní výchova. Teorie – praxe- výzkum*. Praha: ISV nakladatelství.
- Rákoczyová, Miroslava, Hana Pořízková. 2009. „Sociální integrace přistěhovalců – teoretická východiska výzkumu.“ Pp. 23-33 in Miroslava Rákoczyová, Robert Trbola (eds.). *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Sedláčková, Petra. 2007. „Sociální vyloučení.“ Pp. 10-18 in Tomáš Nikolai (ed.). *Příběhy ze špatné čtvrti aneb jak pracovat s tématem segregace nejen ve školství*. Praha: Člověk v tísni.

Uherek, Zdeněk, Jan Černík. 2004. *Výzkumná zpráva a studie o integraci cizinců na území České republiky*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Vasiljev, Ivo. 2006. „Dynamika národních tradic a vlivů nového prostředí v životě vietnamské komunity v České republice.“ Pp. 121-129 in Jan Černík (eds.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská.

Vasiljev, Ivo. 2010. „Jazyková situace vietnamské komunity v České republice.“ Pp. 20-29 in Ivona Barešová (ed.). *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Vašát, Petr, Josef Bernard. 2015. „Formování komunit, nebo sociální integrace? Analýza personálních sítí ukrajinských imigrantů v Plzni.“ *Sociologický časopis* 51 (2): 203

Elektronické zdroje

Brouček, Stanislav. 2005. „*Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí*.“ [online] [cit. 14. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2005040901>.

Centrum pro religionistiku a multikulturní edukaci. 2016. *Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití*. [online] [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.cerme.cz/cs/ukazky/vietnamska-mensina-v-cr-nabozenstvi,-kultura,-souziti#10_bibl.

Český statistický úřad. 2014. „*Cizinci*.“ [online] [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPfm=statistiky#katalog=31032.

Člověk v tísni. 2016a. „*Integrace*.“ [online] [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://varianty.cz/slovnicek-pojmu/59-integrace>.

Člověk v tísni. 2016b. „*Sociální exkluze*.“ [online] [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/slovnicek-pojmu/35-socialni-exkluze>.

Hofírek, Ondřej. 2009. „*Vietnamská migrantská ekonomika v České republice*.“ [online] [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/vietnamska-imigrantska-ekonomika-v-ceske-republice>.

- Kocourek, Jiří. 2005. „*Vietnamci v ČR.*“ [online] [cit. 15. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php@disp=temata&shw=199&lst=105.html>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2016. „*Integrační politika, Koncepce a Zpráva.*“ [online] [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://cizinci.cz/cs/2018-integracni-politika-koncepce-zprava>.
- Nováková, Kateřina. 2005. „*Vietnamská rodina – synovská oddanost.*“ [online] [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2005011301>.
- Sdružení pro integraci a migraci. 2013. „*Lepší život – dokumentární film o životech pracovních migrantů v ČR.*“ [online] [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4RVmRL0nYIs>.
- Sloboda, Marián. 2013. „*Vietnamci v ČR jako národnostní menšina – poznámka k otázce „uznávání“ menšin.*“ [online] [cit. 29. 2. 2016]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/vietnamci-v-cr-jako-narodnostni-mensina-poznamka-k-otazce-uznavani-mensin>.
- Vasiljev, Ivo. 2012. „*Náboženství a tolerance v dnešním Vietnamu.*“ [online] [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2012052301>.
- Vláda České republiky. 2016. „*Rada vlády pro národnostní menšiny.*“ [online] [cit. 29. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>.
- Zákony pro lidi. 2001. „*Předpis č. 273/2001 Sb. Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.*“ [online] [cit. 29. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273#p2>.

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru – „Mladší generace Vietnamců“

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru – „Starší generace Vietnamců“

Příloha č. 3: Ukázka rozhovoru

Příloha č. 4: Kódování rozhovoru

Příloha č. 5: Vývoj vietnamské komunity v Chotěboři

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru – „Mladší generace Vietnamců“

<p>Úvodní otázky</p>	<p>Jak ti můžu říkat? Máš české i vietnamské jméno? Kolik je ti let? Jsi ještě studentka? Narodila ses v Chotěboři? Jak dlouho tu žiješ?</p>
<p>Sociální vztahy - rodina, přátelé, vietnamská komunita</p>	<p>Žiješ v Chotěboři s celou rodinou? Víš, kde se seznámili vaši a jak se dostali do Chotěboře? Znali tu na začátku někoho? Máš nějaké sourozence? Kde žije zbytek tvé rodiny? Jsi s nimi v kontaktu a jezdíš za nimi do Vietnamu? Znáš se s ostatními Vietnamci žijícími v Chotěboři? Scházíte se spolu při nějakých příležitostech? Máš více českých nebo vietnamských kamarádů? Kteří jsou ti bližší? Jaký máš zkušenosti s místními? Jaký máš kolektiv ve škole? Jste spolu v kontaktu i po škole?</p>
<p>Volný čas – záliby, vzdělání</p>	<p>Popiš mi tvůj běžný den... Kolik času ti zabere škola v porovnání s volným časem? Co děláš ve volném čase? Máš nějaké záliby, koníčky,..?</p>
<p>Kultura</p>	<p>V jaké kultuře jsi doma vyrůstala? Jaká kultura ti je bližší, sympatičtější? V čem vidíš největší rozdíl? Jaké pokrmy doma vaříte? Cítíš se být Vietnamkou nebo Češkou? Myslíš si, že je český a vietnamský humor stejný?</p>
<p>Veřejný život</p>	<p>Kolik času trávíš v Chotěboři? Kam chodíš v Chotěboři za kulturou? Zajdeš někdy do kina nebo na koncert? Chodíš na nějaká sportovní utkání, například fandit na hokej nebo na fotbal? Chybí ti v Chotěboři nějaké kulturní nebo sportovní vyžití?</p>
<p>Město Chotěboř – identita, domov</p>	<p>Jak se ti žije v Chotěboři, jsi tu spokojená? Co se ti na Chotěboři líbí a co ti naopak nevyhovuje? Cítíš se tu jako doma? Nepřemýšlela jsi, že bys zkusila žít ve Vietnamu? Jaké jsou tvoje plány do budoucna, chceš tu zůstat?</p>

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru – „Starší generace Vietnamců“

<p>Úvodní otázky</p>	<p>Jak vám můžu říkat? Máte vietnamské i české jméno? Kolik je vám let? Narodil/a jste se ve Vietnamu? Kolik let jste v ČR? Co vás přivedlo do Chotěboře a jak dlouho zde žijete?</p>
<p>Sociální vztahy – rodina, přátelé, vietnamská komunita</p>	<p>Žijete v Chotěboři s celou svojí rodinou? Kde jste se poznal/a s vaší ženou/mužem? Přišli jste do Chotěboře společně? Kolik máte dětí? Co vlastně děláte, podnikáte? Jaké byli začátky? Znal/a jste tu někoho, kdo vám pomáhal? Zbytek rodiny máte ve Vietnamu? Jste s nimi stále v kontaktu, navštěvujete se pravidelně? Jaké máte vztahy s ostatními Vietnamci žijícími v Chotěboři? Při jakých příležitostech se scházíte? Máte v Chotěboři více vietnamských nebo českých přátel? Kdo je vám obecně bližší Vietnamci nebo Češi? Jaké máte zkušenosti s místními? Setkal/a jste se někdy s pozitivními nebo naopak negativními postoji? Zajímalo se město někdy o vás a vaši kulturu? Při jakých příležitostech se setkáváte s místními, jen v práci nebo společně zajdete například na pivo?</p>
<p>Volný čas – záliby, práce</p>	<p>Popište mi váš běžný den... Kolik času trávíte v práci? Co děláte ve volném čase, máte nějaké koníčky?</p>
<p>Kultura</p>	<p>Jaké tradice doma udržujete vietnamské nebo české? Jaké z nich vám jsou bližší? Chybí vám styl života, jaký jste měl/a ve Vietnamu? V čem spatřujete největší rozdíly? Cítíte se být Vietnamcem/kou nebo Čechem/kou? Je vietnamský humor stejný jako ten český?</p>
<p>Veřejný život</p>	<p>Kam chodíte v Chotěboři za kulturou? Zajdete někdy do kina nebo na nějaké akce, které pořádá město? Máte v Chotěboři nějakou oblíbenou restauraci nebo kavárnu, kam rád/a zajdete? Chodíte často do místní Vietnamské restaurace? Chybí vám v Chotěboři nějaké kulturní nebo sportovní vyžití, které byste uvítal/a?</p>
<p>Město Chotěboř – identita, domov</p>	<p>Jak se vám daří a žije v Chotěboři? Co se vám tu líbí a co vám tu naopak nevyhovuje? Cítíte se tu doma? Nepřemýšlel/a jste někdy, že se vrátíte do Vietnamu? Jaké máte plány do budoucna, chtěl/a byste zůstat v Chotěboři?</p>

Příloha č. 3: Ukázka rozhovoru

Respondent č. 5: Žaneta, 22 let

Datum: 11. 4. 2016

Čas: 15:30h – 16:20h

Délka rozhovoru: 28 minut

Místo: Kavárna Sluníčko v Chotěboři

Tazatel: Na začátek se tě zeptám, jak ti můžu říkat? Máš české i vietnamské jméno?

Žaneta: *No, mám vietnamský, ale dostala jsem český občanství, takže tím se to vietnamský skoro vyredukovalo. A jsem zvyklá na oslovení Žaneta, říkaj mně takhle všichni.*

T: A doma taky?

Ž: *No, v podstatě jo, taky mi říkaj takhle česky.*

T: A kolik je ti let?

Ž: *Dvaadvacet.*

T: A ještě studuješ?

Ž: *Ano, v Brodě na „zdrávce“.*

T: Narodila ses v Chotěboři?

Ž: *No, narodila jsem se v Brodě, ale jsem tady furt. V Chotěboři, odmalička.*

T: Žiješ v Chotěboři s celou tvojí rodinou?

Ž: *Jo-o mamka, tatka, brácha mladší.*

T: A zbytek rodiny žije ve Vietnamu?

Ž: *Všichni jsou ve Vietnamu no, tady jsme jen takhle ve čtyřech. A zbytek tam.*

T: A vaši se seznámili už ve Vietnamu nebo až tady, když přišli do Česka?

Ž: *Až tady, když přijeli. Tak se nějak potkali asi při práci nebo já nevím.*

T: A oba šli rovnou do Chotěboře nebo cestovali po Česku?

Ž: *Já ani nevím, já myslím, že poprví byla mamka úplně někde jinde, byla někde ve Světlí, pak pracovala v Brodě v Pleasu a tatka byl asi odjakživa tady v Chotěboři. A pak se tak nějak seznámili a mamka přišla za tatkou do Chotěboře.*

T: A nevíš, jak to bylo ze začátku, jak se dostali do té Chotěboře? Jak to bylo s tou tatky

práci?

Ž: *No ono jich přijelo víc najednou, že je poslali a přímo do Chotěboře, si myslím. Ani nevím asi si ani nevybírali místa, prostě je poslali.*

T: A co vaši dělají?

Ž: *Každý má svůj obchůdek s oblečením. Mamka tady v Chotěboři a taťka v Hlinsku.*

T: Znali tu vaši někoho na začátku?

Ž: *Ne, vůbec. Vlastně jenom ten svůj kolektiv, se kterým přiletěli, tak s tím a pak poznávali až postupně ty lidi tady.*

T: A nevíš, kdo jim na začátku pomáhal, kdo je učil tu češtinu?

Ž: *No, to právě byly asi ty speciální učitelky v těch továrnách. Kteří se snažily je vzdělávat. A třeba vůbec ani vietnamsky neuměly, takže se dost používaly slovníky a oni se snažili domluvit.*

T: Máš jen jednoho sourozence?

Ž: *No, mladšího brácha mám no.*

T: A ještě ke zbytku tvé rodiny, která žije ve Vietnamu, vídáte se s nimi?

Ž: *No, párkrát jsme byli my tam, oni teda vůbec, ještě ani jednou tady nebyli. Já jsem tam byla asi třikrát a naposledy asi před deseti lety no, už je to dlouho. Ale jsme spolu v kontaktu třeba přes fejsbuk s bratránkama a mamka si teda s nima volá.*

T: Umíš vietnamsky?

Ž: *No, jenom trošku. Jako doma se dorozumívám, ale převážně česky no.*

T: Takže doma používáte češtinu i vietnamštinu?

Ž: *Ehm, já jo. A brácha taky spíš češtinu.*

T: Znáte se s ostatníma Vietnamci žijícími v Chotěboři?

Ž: *No ty rodiny celkově nevím, ale znám tady dvě holčiny, vlastně Andrejku a Anežku, ale jinak jako nějak vzájemně se nebavíme. Jako když se třeba potkáme, tak se pozdravíme a stejně to mají i rodiče, když se potkají, pozdraví se, řeknou si něco, ale že by se nějak víc bavili, to ne.*

T: Zajdou spolu třeba někdy na pivo?

Ž: *Ne, to vůbec. To možná dřív, když se tady sešli poprví, ale teď už vůbec. Spíš dřív.*

T: A scházíte se alespoň při nějakých větších příležitostech? Třeba když jsou nějaké větší oslavy nebo třeba Nový lunární rok?

Ž: *Ne, vůbec, to si každé děláme doma svoji vlastní oslavu.*

T: Máš víc českých nebo vietnamských kamarádů?

Ž: *Mám víc těch českých. Vietnamskýho mám jenom snad jednoho, se kterým si dost píšu, jsem s ním v bližším kontaktu, ale mám převážně ty český. No, a bylo to tak nějak odjakživa.*

T: A myslíš, že ti jsou víc bližší ti Vietnamci nebo Češi?

Ž: *Češi no.*

T: A jaký máš zkušenosti s místními? Setkala ses třeba někdy s pozitivními nebo naopak negativními ohlasy na to, že jsi Vietnamka.

Ž: *Třeba ve škole, tak mě i šikanovali třeba psychicky, ale tak jako vyrostli z toho, ale spíš když jsem byla menší nebo tak, tak jsem si toho všímala, že se mi třeba směli nebo tak, ale teď už ne. Na druhou stranu se třeba vždycky někdo najde, kdo se zajímá o moji kulturu. Třeba přátelé se dost zajímají, vyptávají se a tak. Že by do Vietnamu třeba i chtěli.*

T: Pamatuješ si, že by byla třeba někdy nějaká iniciativa ze strany města, že by vás kontaktovali a chtěli vás lépe poznat nebo se dovědět něco o vaší kultuře?

Ž: *Ne, ne, ne, nemyslím si.*

T: Jaký jsi měla kolektiv ve škole?

Ž: *Tak na základce, tam to bylo takový horší, jak jsme byli ještě malí, tak s těma klukama..na Smetanku jsem chodila, tak tam jako vůbec, ale měla jsem svou partu holek a bylo nás třeba pět, deset a držíme spolu, bavíme se spolu doted'.*

T: A jaký to bylo na střední, na gymplu?

Ž: *Tam už to bylo lepší, tam už jsem se bavila se všema, ale taky jsme tam měli takovej ten spíš menší kolektiv holek, ale jinak jsem tam vycházela s každým.*

T: Udržuješ kontakty s těma lidmi i po škole?

Ž: *Z gymplu, to jako jo, teď jo.*

T: Jak vypadá tvůj běžný den?

Ž: *Tak když mám školu, tak jedu do školy, přijedu domu a tak nějak nic, poflakuju se, na počítači a tak jako nic. A když mám volno, tak já nevím, já žádný zájmy nemám. Ale když je přítel Rád'a doma, tak to jo, to třeba někam jdem nebo jedem, ale když jsem takhle sama, tak jsem spíš doma zalezlá. Mám ráda svůj klid.*

T: A když bys měla třeba porovnat, kolik ti za den zabere ta škola, zbývá ti hodně volného času?

Ž: *Jo, no záleží, tak když máme teďka ty zkoušky, tak toho mám dost toho učení, že jo, ale když je normálně škola, tak se ani nějak průběžně připravovat nemusím, takže jenom jdu do školy a potom už mám volno. Každý den mám školu od pondělí do pátku, skoro*

jako na střední to je, od rána do dvou a odpoledka do čtyřech. A každý pondělí jsme měli praxi a jinak budeme mít souvislý, třeba celý měsíc, myslím, že v květnu.

T: A když ten volný čas teda máš, tak máš třeba i nějaké koníčky?

Ž: *Ne, to nemám, vůbec. Já nevím, když je ten Rád'a doma, tak jsem s ním a ten čas věnuju jemu. A společně něco podnikáme.*

T: A když jsi byla mladší, třeba na základce nebo na střední, tak ani tam jsi neměla nějaké aktivity?

Ž: *No na základce, když jsem byla hodně malá, tak jsem chodila na výtvarku, ale jenom chvíli, na prvním stupni a pak chvíli na vaření, ale jinak vůbec, jsem neměla nějaký koníčky.*

T: A vaši tě k něčemu nevedli?

Ž: *Naši chtěli, abych hrála na piáno, ale pak jsem se k tomu nějak nedostala, tak nakonec ne.*

T: A chtěla bys třeba něco takového vyzkoušet, láká tě něco takového?

Ž: *Já ani nevím asi ani ne.*

T: A když jste teda spolu s Rád'ou, tak děláte co, jaké máte zájmy?

Ž: *No, teď jsme se třeba spíš váleli, když bylo hnusně, ale jinak třeba, byli jsme v zoo, do kina jezdíme. A až bude hezky, tak by mě chtěl dotáhnout, dotlačit ke kolečkovým bruslím, abych se naučila, ale tak uvidíme.*

T: Takže zkrátka ten čas věnujete sobě?

Ž: *Jo, jo.*

T: A s vašima třeba někam nejezdíte o víkendu?

Ž: *Ne, naši jsou furt doma, nikam nejezděj.*

T: V jaké kultuře jsi vyrůstala od malička, české nebo vietnamské?

Ž: *Mix úplně všeho. Tak jak říkáš, dodržujeme třeba všechny ty svátky v podstatě. Český i ty vietnamský. Hlavně jako mamka je hodně tradiční, takže ta dodržuje úplně všechno. Třeba ten Nový lunární rok, ten je úplně nejhlavnější pro ně. A jinak uctívání třeba těch příbuznejch, takže máme doma ty oltáře a tak.*

T: A jak to vypadá ten oltářík?

Ž: *Tatka ho udělal sám a je to taková jakoby dřevěná deska jenom na to dávat různé věci a vždycky když je třeba nějaký určitý termín nebo datum, tak uvařej jídlo, dej to tam a zapálej vonný tyčinky a tím jako, že jim dávat to jídlo, to pohoštění. A to je všechno pro ty naše předky z rodiny.*

T: A ty jim v tom taky pomáháš a víš, jak se to dělá?

Ž: *No, já jako moc ne.*

T: Takže ty jsi spíš na tu českou kulturu, na ty český svátky?

Ž: *No.*

T: A vaši teda normálně berou ty český svátky?

Ž: *No, oni je udržují i kvůli nám, třeba ty Vánoce nebo Velikonoce, tak abysme to věděli, abysme je měli, když už tady žijem.*

T: A jaká je ti bližší z těch dvou kultur?

Ž: *No, to bych takhle neřekla, jestli je mně nějaká bližší, tak nějak oboje dvoje.*

T: A pokračovala bys ráda do budoucna v nějakých těch vietnamských tradicích?

Ž: *No, ten nový rok určitě, ten se mi i líbí sám o sobě, ale jinak ani nevím, co bych dodržovala. Ty oltáře, to uctívání, v tom bych asi nepokračovala, ale ten nový rok určitě.*

T: A ten nový rok teda u vás vypadá jak?

Ž: *Uvaří se spousta jídla, prostě od rána třeba mamka vaří, navaří všechny možný vietnamský pokrmy a pak je prostě dlouhý stůl, plný talířů jídla a vlastně přesně o půlnoci se to slaví taky ohňostrojem a přivítáním nového roku. Každý rok má vlastně své znamení a každý znamení je jakoby zvířetem, takže i to znamení uctíváme.*

T: A to se vždycky sejdete i s tou širší rodinou nebo alespoň s ostatními Vietnamci z Chotěboře?

Ž: *My jako jsme byli hodně dlouho sami takhle ve čtyřech a třeba letos poprvé jsme právě pozvali Peškovi. A před tím jsme jako občas zvali nějaký ty známý, jako rádo by ty naše babičky český a tak.*

T: Takže i Čechy zapojujete?

Ž: *Ehm, no. Myslím, že je to pro ně zajímavý, když třeba nevědi jak to všechno funguje, a jsou zvědavý a všechno ochutnají.*

T: Takže je to hodně o tom jídle?

Ž: *No.*

T: A celý den se jí?

Ž: *No, my jíme většinou vlastně až večer; třeba v těch šest hodin. Když tady je šest hodin, tak tam je ta půlnoc, protože je časovej posun šest hodin. Takže my slavit začínáme v šest hodin, začínáme jíst a přitom slavíme a koukáme hodně na televizi přitom.*

T: V čem spatřuješ největší rozdíly mezi vietnamskou a českou kulturou?

Ž: *Tak asi to uctívání těch předků, že Vietnamci mají ty oltáře doma postavený. My máme dokonce dva doma v kuchyni, no jinak ani nevím. Jo a snažej se, na prvním místě je pro ně prostě vzdělání. Jako nějaký vedlejší koníčky a tak, to je jako moc nezajímá, ale prostě na prvním místě je to vzdělání, najít si dobrou práci a pak si založit tu rodinu a tak.*

T: Takže funguje to tak všeobecně?

Ž: *No, je to takový všude stejný no.*

T: Cítíš se jako Vietnamka nebo jako Češka?

Ž: *No, spíš víc jako Češka.*

T: Myslíš si, že je český humor stejnej jako ten vietnamskej?

Ž: *No, to si nemyslím, to je úplně něco jinýho. Třeba když si z mamky nebo tatky děláme česky srandu, tak to vůbec nepochopěj prostě, je to úplně jiný. Mamka dost kouká na ty vietnamský filmy, máme satelit zapojenej, tak jo.*

T: A ty tomu vietnamskému humoru rozumíš, když říkáš, že je jinej?

Ž: *No, moc ne. Vždycky se zeptám mamky, co to znamená, co že to znamená, aby mně to tak nějak přeložila.*

T: A vaši teda mluvěj česky?

Ž: *No, učeť se.*

T: A víš kolik let tady už vaši žijou?

Ž: *No, myslím, že minule říkali, že to bude už skoro pětadvacet let.*

T: Kam vyrážíš v Chotěboři za kulturou?

Ž: *Tady snad ani moc kulturní vyžití není.*

T: A třeba alespoň do toho kina občas zajdeš?

Ž: *No v Chotěboři moc ne, to spíš třeba zajedeme do nějakého většího města.*

T: A chodíš třeba fandit na fotbal nebo na hokej?

Ž: *No to už moc ne. V patnácti jsme chodily s kamarádkama, na kluky se koukat, na zápasy. Jako Rád'a třeba hraje fotbal, ale nebyla jsem se na něj podívat ani nepamatuju.*

T: Takže spíš dřív?

Ž: *No.*

T: A máš tady v Chotěboři třeba nějakou oblíbenou hospůdku, kam zajdeš?

Ž: *No třeba do Pančáku s partou, na vínko večer posedět, pokecat a tak.*

T: A do vietnamský restaurace třeba zajdeš?

Ž: *Ne, tam nechodim vůbec.*

T: A doma vaříte vietnamskou nebo českou kuchyni?

Ž: *Českou i vietnamskou. Mamka se naučila, ale takový ty omáčky a ty typický polívky to vůbec.*

T: Využívala jsi dřív nějaký volnočasový aktivity třeba v Junioru nebo v základní umělecké škole?

Ž: *Do Junioru jsem chodila na angličtinu anebo i na počítače jsem tam chodila.*

T: A na Festival Fantazie a na nějaký ty větší události, které se konají v Chotěboři, tak to se zajdeš podívat?

Ž: *Na pivních slavnostech jsem párkrát byla, ale poslední tři roky už teda ne. A Festival Fantazie, tam jsem nebyla ani jednou.*

T: Chybí ti tady v Chotěboři nějaké kulturní nebo sportovní vyžití?

Ž: *Asi ani ne. Já mám ráda to městečko, že je takový klidný, malý.*

T: A myslíš, že ty možnosti tady jsou, když by člověk chtěl někam vyrazit za tou kulturou?

Ž: *Já si myslím, že jo. To kino a tak a i ty koničky, těch zájmu, že je jich tady dost.*

T: Jak se ti žije v Chotěboři, jseš tady spokojená?

Ž: *Jsem tady spokojená, byla jsem dva roky v Pardubicích na vejšce, ale vždycky jsem se sem ráda vracela a byla jsem radši tady než tam.*

T: A tvojí rodině se tady teda taky daří, jsou tady vaši spokojeni?

Ž: *Jo, jsou tady spokojení.*

T: Co se ti tady na Chotěboři líbí?

Ž: *Že je tady klid no, žádný hluk, žádný přeplněný město lidí a tak.*

T: A když bys měla říci, kde je tvůj domov? Cítíš se tady doma?

Ž: *Cítím. Jsem tady od malička.*

T: Uvažovala jsi o tom, že by ses někdy přestěhovala do Vietnamu?

Ž: *Ne, vůbec, protože za prvý bych se tam snad ani nedorozuměla, to bych musela dohnat (smích). Ale jako podívat se tam, to určitě chci ještě, ale žít bych tam asi nemohla.*

T: A třeba vaši?

Ž: *Tak ty by asi chtěli, ale asi prostě když viděj, že tady založili tu rodinu nebo tak, tak asi spíš zůstanou asi tady, si myslím.*

T: Takže si myslíš, že se jim třeba trošku stejská po tom Vietnamu myslíš?

Ž: *Já si myslím, že jo.*

T: A myslíš, že spíš po těch lidech nebo po tom stylu života?

Ž: *Já si myslím, že asi po tom jako by domově, po tý rodině.*

T: Jaký máš plány do budoucna?

Ž: *No, když jsem byla ještě na vejšce a byla jsem sama, tak jsem si myslela, že jako budu žít ve velkym městě nebo tak, ale teď, jak jsem se sem vrátila a mám toho Ráďu, tak asi spíš tady zůstat a najít si tady nějakou práci. Ale určitě chceme nejdřív cestovat, než se usadíme. Takže zatím spolu plánujeme budoucnost (smích).*

T: A co bys jednou chtěla dělat, až dostuduješ, jakou tu práci?

Ž: *Dělat tu sestřičku, docela mě to i baví a snad to dodělám a snad to dopadne a najdu si nějakou dobrou a bude ze mě dobrá sestřička (smích).*

T: Tak jo, tak ti mockrát děkuji.

Ž: *Není zač.*

Příloha č. 4: Kódování rozhovoru

Barevné kódování:

- 1) **Obecné otázky** – jméno, věk, příchod do České republiky
- 2) **Sociální vztahy** – rodina, vietnamská komunita, místní obyvatelé, přátelé
- 3) **Trávení volného času** - náplň dne, práce, záliby
- 4) **Udržování tradic** – kultura, preference, zvyky
- 5) **Zapojení do veřejného života** – návštěva kulturních akcí
- 6) **Spokojen s životem ve městě** – klady, zápory, domov, plány do budoucna

Respondent č. 9: Zdeněk, 52 let

Datum: 12. 4. 2016

Čas: 18:00h - 19:10h

Délka rozhovor: 57 minut

Místo: Domácnost pana Zdeňka

Tazatel: Na začátek bych se vás ráda zeptala, jak vám můžu říkat, jestli máte vietnamské i české jméno?

Zdeněk: *Jo, já jsem Zdeněk českým jménem.*

T: A to jste si své jméno vybral sám?

Z: *Když jsme sem přišli do fabriky, tak ten pán vychovatel nám každému rozdal jména, protože naše vietnamská jména jsou těžký no, tak proto nám dávali český jména.*

T: Kolik je vám let?

Z: *Padesát dva.*

T: Narodil jste se ve Vietnamu?

Z: *Ano, narodil ve Vietnamu.*

T: Kde jste se seznámil s vaší ženou?

Z: *Až tady, předtím jsme se neznali.*

T: Jak dlouho žijete v Česku?

Z: *No, já už tady budu třicet let.*

T: A rovnou jste se usadil tady v Chotěboři?

Z: *No, rovnou tady v Chotěboři, od roku osmdesát šest, od listopadu. A pak někdy v roce osmdesát devět nebo devadesát, tak jsem tam skončil a začal jsem podnikat. Nejdřív jsem začínal tady na tržnici a pak jsem se přestěhoval do "Varů" asi na rok nebo na dva roky a pak jsem byl ještě asi dva roky v Chebu. A potom byla manželka těhotná, tak jsme se přestěhovali do Brodu na čtyři roky a potom zase zpátky sem v tom roce, kdy Anežka začínala chodit do školy. Tak jsme trošku takhle cestovali (smích).*

T: A jak jste se tedy potkal se svojí ženou, když jste byl na začátku každý někde jinde?

Z: *Já mám sestřenicí a ona tam taky dělala v továrně jo, tak potom jsme se přes ní takhle seznámili.*

T: Kolik máte dětí?

Z: *Dvě děti.*

T: A konkrétně v Chotěboři tedy žijete jak dlouho?

Z: *No, nejdřív jsem tady byl od roku osmdesát šest a potom v roce devadesát dva jsem se přestěhoval do Karlových Varů za Anežkou asi na dva nebo tři roky, nepamatuju a pak jsem se stěhoval do Chebu a potom byla Anežka těhotná, to jsme se přestěhovali do Brodu a potom do Chotěboře.*

T: Jaké pro vás tady byly začátky, znal jste tu někoho?

Z: *Ne, neznal, ale lidi tady byli většinou příjemný a moc hodný na nás, takže nám moc pomáhali.*

T: A kde žije zbytek vaší rodiny?

Z: *No, někdo je tady a zbytek ve Vietnamu. Já mám tři bratry a všichni už jsou tady jo a ten starší a ten mladší teďka bydlí v Polný. Oni mají taky děti, které už chodí do školy, už jsou dospělý. A manželka Anežka tady má taky bratra a sestru a oni bydlí v Havlíčkově Brodě a v Přibyslavi. A synovec bydlí v Pardubicích. No, máme tady rodinu všude možné (smích). Máme tady velkou rodinu. Když se slaví Nový rok nebo nějaký svátek, tak je zavoláme a je to kolem už padesáti lidí no. Tak je pozveme sem k nám a jdeme do restaurace. Na začátku, když přijeli, tak jsme jim první, druhý rok se vším pomáhali a teďka už budou sami podnikat.*

T: A jak vám pomáhali ti místní na začátku? Učili vás třeba češtinu?

Z: *Byli jsme v továrně a museli jsme se sami se slovníčkem učit. Nejdřív nějaký to slovo a pak už to šlo.*

T: Takže jste říkal, že jste v kontaktu se zbytkem vaší rodiny, je to tak?

Z: *No, zavoláme si nebo tak. Víte co v tom roce devadesát dva, to šlo těžko, telefonovat nešlo pořád, jen ty důležitý věci. Tak jsme psali dopisy a posílali telegramy. Tenkrát zemřel můj táta a já jsem se to dověděl asi půl roku po tom. Není to jako teďkom, že všechno je za pět, deset minut no. Tenkrát zemřel v roce devadesát dva, v září a já jsem*

to věděl až půl roku potom. Ale teďkom už to máme jednoduchý, jestli jsme tady nebo ve Vietnamu, tak zavoláme.

T: Znáte se s ostatními Vietnamci žijícími v Chotěboři? Scházíte se společně?

Z: *My se známe hodně. Jako my jsme tady daleko od domova, tak se spolu musíme kamarádit a pomáhat si.*

T: A znáte úplně všechny Vietnamce tady v Chotěboři? I ty mladší, kteří sem nedávno přišli?

Z: *No, se všemi.*

T: A scházíte se společně při větších společných akcích?

Z: *No víte co, když je u nás ve Vietnamu Nový lunární rok, tak tam nemáme ty akce společně, každá rodina si to slaví, ale chodíme na návštěvu k tátovi, bratrovi a všechno, tak tady to není, tady nemáme kam, tak to slavíme zvlášť. Jako vy máte Vánoce a každá rodina je doma, tak to není společný. Ale když jsme tady, tak to slavíme dohromady, společně no.*

T: Máte tady více českých nebo vietnamských přátel?

Z: *Taky máme český přátele, ale my neumíme tolik česky, tak s nima povídáme jenom chvíli, protože pak už nevím co (smích). Jinak máme dost přátel i českých i vietnamských tady v Chotěboři. Hlavně manželka zná hodně lidí. Jinak my taky někdy k nám pozveme kamarády nebo známý prodavačky. Vždycky jednou v létě grilujeme a jednou na Vánoce no, většinou tak třikrát za rok. Máme taky fotky někde (smích). S prodavačkama jsme jako jedna velká rodina, si tykáme a všechno, to je dobrý. Oni nám taky hodně pomáhají a víte co, jsme celý den spolu. Jako rodina. To jsou dobří přátelé.*

T: A vy tedy podnikáte?

Z: *Máme obchod v Modrý Hvězdě a potraviny u Anežky.*

T: Jaké máte celkově zkušenosti s místními? Setkali jste se někdy s pozitivními ohlasy, že by se chtěl třeba někdo dovědět něco víc o vaší kultuře? Nebo že by se zajímalo třeba město?

Z: *Já myslím, že město ne. Nic neorganizuje. Jako my neděláme žádný problém, ale oni taky nic. No to my musíme sami, teďka kdo nic nedělá tak to..ale my stejně musíme dělat, máme hodně práce.*

T: Zajdete někdy posedět do vietnamské restaurace nebo někam posedět na pivo?

Z: *Hodně málo, není čas no. Ale občas, tak čtyřikrát, pětkrát za rok, tak někdy posedíme s rodinou a dáme si večeři, ale jenom málo, když je něco takovýho většího. A víte co, my nemáme proč sedět v restauraci, já pivo nepiju, alkohol nepiju a jenom čaj nebo kafe a na mě je to hrozný chodit do restaurace. Tak sedím doma a piju čaj a koukám na televizi. Víte co, když jsme celý den v práci, tak večer koukáme třeba hodinu na televizi a spát.*

T: Jak vypadá váš běžný den?

Z: *Víte co, ráno vstávám, v osm hodin musím do obchodu jo a do pěti hodin jsem v obchodě a potom se zase střídáme tady v potravinách do osmi hodin, tak někdy mám jenom oběd v rychlosti, ráno většinou někdo snídá, někdo ne, takže většinou sám, takže hlavní máme společnou večeři, ale až tak kolem devíti hodin, až se všichni sejdeme. V obchodě končíme v osm hodin, pak musíme něco uklidit, pak domu vykoupat se a v devět hodin na večeři, to je hrozný no.*

T: Baví vás vaše práce?

Z: *Baví, ale je to těžký, už jsme unavený. Víte co, od toho roku devadesát dva jsme prodávali ve stánku, od rána do večera, i v zimě i v létě i o víkendu. Tenkrát když byla malá Anežka ještě malá, tak jsme museli mít babičky na hlídání, od pátku, soboty a v neděli a pondělí, tak tam musela spinkat u pani hlídačky, protože my jsme tam byli celý den i v noci jsme spali v autě a potom zase ráno vstávali a prodávali na stánku. A od roku devadesát devět nebo dva tisíce, tak máme ten obchod, tak je to výhoda, že nemusíme chodit na stánky. Nemusíme v noci venku spát a je to lepší, ten kamennej obchod. Vzadu v dodávce bylo zboží a my jsme každý jenom vepředu spali, bylo to těžký, ale teď už se máme lepší, ale musíme pracovat, do té doby než malá Anežka dostuduje.*

T: A máte volno alespoň v neděli?

Z: *V sobotu a v neděli je to nejhorší, to je ještě víc práce no. Zboží a musíme hodně uklízet, to musí být všechno čistý.*

T: Máte nějaký záliby nebo koníčky? Něco co by vás bavilo?

Z: *Ne. My chceme, ale nemáme čas. Potom chci chodit na ryby, ale zatím teďkom ještě nemám čas. A Anežka ráda pěstuje kytičky.*

T: Jaká kultura je vám bližší, ta vietnamská nebo ta česká? Jakou udržujete doma?

Z: *No, jako vietnamská. Víte co, tak všechno co je v televizi nebo v novinách, tak to je těžký, já rozumím jen tak kolem dvacet, třicet procent, tak tomu moc nerozumím tolik česky jo, ale vietnamsky tak to je naše ta kultura. Ale taky nás zajímá to český, ale opravdu tomu tolik nerozumím (smích). Největší problém je čeština, takže spíš to co je vietnamské. Je to těžký, když to umím málo, to je pak problém.*

T: A doma tedy udržujete jaké svátky, oboje? I ty české i ty vietnamské?

Z: *No, oboje udržujeme. Vánoce, lunární rok všechno stejně.*

T: Stýská se vám po domově? Nebo kde je vlastně pro vás ten domov?

Z: *Víte co, tady je to jako náš domov. Ve Vietnamu jsem žil dvacet let, ale tady už jsem třicet let, tak už tady žiju víc jak půlku svého života, ale problém, že neumím tolik česky a to je kulturní problém. Do Vietnamu jezdíme jenom na návštěvu a zase zpátky sem. Já už tam nemám ani žádný příbuzný, máma i táta už umřeli jo, takže tam znám jenom sousedy. A Anežka tam má už jenom tátu, to je můj tchán, jinak už jsou skoro všechny tady a v Německu máme příbuzný. Takže my jsme tady jako doma.*

T: A přemýšlel jste někdy, že byste se chtěl vrátit jednou zpět do Vietnamu?

Z: *Víte co, až vyroste Anežka a Zdenka a budou mít děti, tak ty budou asi chtít zůstat tady, tak se o ně budeme starat, o vnoučata. Víte co, jak se to říká, nejlepší je doma, ale my jsme tady už zvyklí a všichni jsou tady, rodina, tak už je doma tady no, tady v Čechách. Když žila ještě moje máma, tak jsme se těšili domu, ale teď máma už zemřela, táta už není a pak domu do Vietnamu, to už je teď jenom na návštěvu no. Rodina je tady, práci máme, takže zatím nepočítáme, že se tam vrátíme. Doufám, že se dožijeme důchodu a pak můžeme být třeba půl roku tam a tady půl roku. Ale do důchodu ještě dlouho (smích).*

T: V čem vnímáte největší rozdíly v životě ve Vietnamu a tady v Česku?

Z: *Víte co, to se nedá porovnat, ve Vietnamu je ještě pořád komunismus, opravdu, to je hrozný. Tady je taky korupce, ale tam jako..každý, od vesnice, všude úplatky. No, opravdu hrozný. I když třeba řídím auto na ulici, tak tam jsou všude policajti a chtějí úplatky no. To se nedá srovnat tady a tam. A ještě počasí, to je lepší, není tady takový teplo. To počasí je tady moc dobrý no. Tam je někdy i čtyřicet, čtyřicet pět stupňů a tady nejvíc třicet.*

T: A cítíte se být Čechem nebo Vietnamcem?

Z: *Víte co, já si myslím, že je to stejný na pocit, nemyslím si, že to má nějaký hranice. Akorát čeština je těžká nebo spíš není těžká, ale my jsme líní se ji naučit (smích). Už jsem tady třicet let, ale umím jen kousek.*

T: Chodíte na nějaké kulturní akce, které se konají v Chotěboři? Byl jste se třeba někdy podívat na Festivalu Fantazie?

Z: *Jako já to znám, už je to tady hodně roků, ale my jsme opravdu ještě ani jedinkrát nebyli podívat. Jako děti jo, Anežka i Zdenka jo. Vždycky přijede hodně lidí a není čas a večer už jsme unavený (smích).*

T: A do kina třeba někdy zajdete?

Z: *Do kina taky ne. Minule, ještě za komunismu, tak asi dvakrát nebo třikrát. Víte co, ale chodíme na hudební...akce, musíme na koncerty, když Anežka hraje. Anebo na skauta, na nějaký takovýhle akce jsme byli, protože Anežka chodila do skauta.*

T: Takže vy byste třeba někdy rádi někam zašli, ale není na to čas? Tak bude čas, až vyrostou děti..

Z: *No (smích), ale hlavně tu češtinu, protože ji neumím tolik, nerozumím moc, tak můžu jenom koukat, něco si myslet, ale nerozumím tolik, tak to je problém.*

T: Jak jste celkově spokojený v Chotěboři? Co se vám tady líbí a co nelíbí?

Z: *Tady to jde. Není to velký město a lidi jsou tady hodný, rozumíte mi. Třeba Praha nebo ty větší město, tak to není takový jako vesnice, tam nejsou všichni lidi hodní no, ale všude i u vás nebo u nás, Češi nebo Vietnamci, tak některý jsou taky dobrý a některý špatný, takže já nemůžu říkat, že všichni Vietnamci jsou dobrý a všichni Češi jsou dobrý, to určitě ne. Třeba tady Vietnamci hodně teďka pěstují ten..mariuanu a já vůbec*

nechci, vůbec se mi to nelíbí, ale nevím co s tím dělat. A pak se všichni dávají na jeden pytel, rozumíte mi (smích). Ale tady v Chotěboři je to jako náš domov, jsem tady třicet let a mám tady ten byt, nemovitost, tak už je to domov. Tady je hezky, všichni lidi veselí.

T: Jaké jsou vaše plány do budoucna?

Z: Zatím neplánujeme nic, zatím musíme obchodovat, protože já nemůžu dělat někde v kanceláři ani v továrně, to ne. Tak musím sám podnikat asi do důchodu no, ale nevím, co bude. My jsme tady, ale pokojní, ale víte co, až děti dostudují, tak můžeme něco plánovat, jak jsem vám říkal, být třeba půl roku ve Vietnamu, půl roku tady nebo někde cestovat a podívat se po světě. Ale my už jsme se taky podívali tady po Evropě dost..do Německa, Rakouska, Itálie, Francie, Belgie, Holandska...jednou za rok společně jedeme celá rodina, Anežka, Zdenka. Víte co, oni teďka můžou ještě s námi, za dva roky už Anežka nebude chtít jezdit s námi. Toho času není moc, ale aspoň takhle, jinak se musejí učit. A víte co taky, my máme tady ty potraviny otevřené tři sta šedesát pět dní v roce, ani jeden den není zavřeno. Jenom na Vánoce a tak, máme odpoledne otevřeno kratší dobu. Od sedmi, do čtyřech, alespoň takhle jednou za rok, končíme o pět hodin dřív.

T: Tak já bych vám takhle poděkovala za rozhovor.

Z: No, za málo.

Příloha č. 5: Vývoj vietnamské komunity v Chotěboři

Vývoj vietnamské komunity během posledních 30 let			
Respondent	Vzájemné vztahy		Nově příchozí Vietnamci
	Dříve	Nyní	
č. 1 – Kristýna	společné oslavy narozenin, Nového roku, srazy v čínské restauraci	žádné společné oslavy	neznáme se navzájem
č. 2 – Anežka	bližší kontakt, společné oslavy každý měsíc, hodně komunitní	menší kontakt, rodiny více samostatné, společně se tolik nebaví	známe se od vidění
č. 3 – Andrejka	společné oslavy, hostiny	méně oslav, kontakt jen se spřátelenými rodinami	neznáme se navzájem, noví se nesnaží přátelit, "chtějí asi jen vydělat peníze a odjet"
č. 4 – Eliška	dobré vzájemné vztahy, společné aktivity	kontakt jen na větší svátky	nezná
č. 5 – Žaneta	společné srazy v restauracích, oslavy	každý dělá oslavy doma	neznáme se navzájem
č. 6 – Vojta	bližší kontakt, více společných sešlostí	přátelské vztahy, ale menší kontakt	jsou jiní, nechtějí se přátelit, spíše samotáři
č. 7 – Vanda	větší pouto, blízké vztahy	společné oslavy, ale ne se všemi	příliš je nezná, jsou jiní, ale ráda pomůže
č. 8 – Jindra	vzájemná pomoc, blízké vztahy, více společných oslav	přátelské vztahy, vzájemná pomoc, menší kontakt - každý má svoje povinnosti	znají se navzájem, pomůže, když potřebují
č. 9 – Zdeněk	větší vzájemný kontakt	přátelské vztahy, společné oslavy a pomoc	se všemi se zná navzájem
č. 10 – David	více společných oslav	větší společné oslavy	zná většinu

Zdroj: autorka textu